

ҰЛЫЛАР ЕЛІНІҢ ҮНПАРАҒЫ

SEMEYtanu

№ 23-24 (19775-19776) 27 наурыз, 2026 жыл

1917 ЖЫЛДЫҢ 17 МАУСЫМЫНАН ЖАРЫҚ КӨРЕ БАСТАДЫ

АБАЙ ОБЛЫСЫНА ТАРАЙТЫН ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТ

■ СЕЙСЕНБІ, ЖҰМА КҮНДЕРІ ШЫҒАДЫ

■ EMAIL: INFO@SEMEYTANY.KZ

РУХАНИЯТ

ҒАЛЫМ МЕН ӘКІМ КЕЗДЕСКЕНДЕ...

Аймақ басшысы Берік Уәли абайтанушы, филология ғылымдарының докторы, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, «Парасат» орденінің иегері, Абай облысының Құрметті азаматы, Шәкәрім университетінің профессоры Арап Еспенбетовпен кездесті. Бұл туралы облыс әкімінің баспасөз қызметі хабарлады.

Кездесу барысында өңірдің тарихы мен мәдениетіне, әдебиеті мен руханиятына қатысты мәселелер талқыланды. Арап Еспенбетов облыстың рухани-мәдени әлеуетін арттыруға, Абай Құнанбайұлы, алаш қайраткерлері мұраларын кеңінен дәріптеу-

ге байланысты ой-пікірлерімен бөлісіп, ұсыныстарын ортаға салды.

Аймақ басшысы өңірдің рухани дамуына үлес қосып жүрген зиялы қауым өкілдерінің еңбегін жоғары бағалап, олардың тәжірибесі мен білімі жастар үшін маңызды екенін атап өтті. Сонымен қатар мәдениет пен ғылым саласындағы бастамаларды қолдау алдағы уақытта да жалғасатынын айтты. Кездесуде айтылған ұсыныстар мен бастамалардың назарға алынатынын жеткізді.

Берік Уәли кездесуде өңірдің мәдениет саласында атқарылған жұмыстарға тоқталды. Былтыр Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың тапсырмасына сай тұңғыш рет 10 күндік ретінде аталып өткен Абайдың 180 жылдығы аясында түрлі мәдени-рухани, танымдық, интеллектуалдық іс-шаралар ұйымдастырылды. Сондай-ақ облыс әкімінің қолдауымен «Абай жолы» кітапханасы жобасы аясында Семей өңірінен шыққан ақын-жазушылардың, өнер адамдарының 19 автордың 25 кітабы жарық көрді. Өңірдегі 8 мәдени нысанда ағымдағы және күрделі жөндеу жұмыстары жүргізілді. 100 орындық 2 ауылдық клуб ашылды. Биыл бұл бағыттағы жұмыстар жалғасын табады.

Өз тілшіміз

СПОРТ

Семей қаласындағы «Арена» спорт кешенінде дзюдодан ерлер мен әйелдер арасында «ABAI OPEN» республикалық турнирі өтті.

«ABAI OPEN» ТУРНИРІ ӨТТІ

Турнирге еліміздің үш қаласы мен барлық облыстарынан 400-ге жуық спортшы қатысты. Республиканың әр аймағынан іріктелген балуандар боз кілемде 14 салмақ дәрежесі бойынша белдесті.

Турнирдің ашылу салтанатына облыс әкімі Берік Уәли, ҚР Дзюдо федерациясының президенті Қуанышбек Есекеев қатысты.

Сайыстың ашылуында сөз сөйлеген аймақ басшысы спортшыларға сәттілік тілеп, дзюдо спортының жастарды тәртіпке, төзімділікке және жеңіске деген жігерге тәрбиелейтінін атап өтті.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «ұлт саулығын сақтау үшін бұқаралық спорттың маңызы айрықша» деп спорттың ел дамуы мен жарқын болашақ үшін айрықша маңызы екенін атап өткен болатын. Бүгін қасиетті Абай өлкесінде дзюдодан ересектер арасындағы «ABAI OPEN» ашық республикалық турнирінің ашылу салтанатында сіздермен жүздесіп отырғаныма қуаныштымын. Бұл турнир – татамиде шын мықты анықталатын, шеберлік пен қайсарлық сыналатын дода. Дзюдо – тек спорт ғана емес, ол – тәрбие, табандылық пен рухтың шындалуы. Бұл жарыс спортшылардың шеберлігін шыңдап қана қоймай, өңіріміздегі осы спорт түрімен айналысып жүрген жастарды жігерлендіреді. Сондықтан жарысты ұйымдастырушыларға, осында арнайы келген Қазақстан Дзюдо федерациясының президенті Қуанышбек Есекеевке облыс жұртшылығы атынан алғыс айтамыз. Республикалық турнирге қатысушыларға сәттілік тілеймін, – деді Берік Уәли.

Өңірде спорт инфрақұрылымын дамыту бағытында жүйелі жұмыс жүргізіліп келеді. 2023 жылдан бері облыс аумағында 16 спорт нысанының құрылысы аяқталып, пайдалануға берілді. Қазіргі уақытта 17 спорт нысанының құрылысы жүргізілуде.

Облыста дзюдо спорты қарқынды дамып келеді. Біздің аймақтың спортшылары Қазақстан чемпионаттарында тұрақты түрде жоғары нәтижелер көрсетіп, Азия және әлем чемпионаттарында ел намысын абыроймен қорғап жүр. Атап айтсақ, Ерлан Серікжанов, Еркебұлан Қосаев, Гүлжан Исанова – Олимпиада ойындарының қатысушылары, Азия ойындарының және әлем чемпионаттарының жеңімпаздары мен жүлдегерлері. Жыл басында Семей қаласы Водный кентінде спорт кешені мен Ақсуат ауданының Екпін ауылында спорт модулі ашылды.

Сонымен қатар «Туған жерге туынды тік» инвестициялық форумы аясында Семей қаласы әкімдігі мен «KAZ Minerals» ЖШС арасында меморандум шеңберінде үлкен стадионның құрылысы жүргізілуде.

Жалпы, биылғы жылдың қаңтар-наурыз айлары аралығында өңір спортшылары Қазақстан чемпионаттарында 161 медаль жеңіп алды. Оның ішінде 40 алтын, 43 күміс және 78 қола медаль бар. Ал олимпиадалық спорт түрлері бойынша 27 алтын, 29 күміс және 59 қола жүлде иеленді. Облыстағы 26 спорт мекемесінде барлығы 14 мыңнан аса спортшы жаттығады.

«СТ»-ақпарат

«АБАЙҒА ҚҰРМЕТ»

РӘМІЗДЕР АЛАҒЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫ ҚАРҚЫНДЫ

Биылғы 26 ақпанда Семейдегі Бейбітшілік аралында «Абайға құрмет» акциясы аясында Солтүстік Қазақстан облысының тартуы ретінде Рәміздер алаңының іргетасы қаланып, құрылыс жұмысы басталған болатын.

Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ,
«Semei tanu»

Қазіргі уақытта құрылыс алаңында 12 техника жұмылдырылып, 30-дан астам адам еңбек етуде. Жобаға сәйкес, алаңның диаметрі 28 метрді құраса, жалпы биіктігі 35 метр болады. Заманауи талаптарға сай бой көтеріп жатқан нысан қаланың сәулеттік келбетіне ерекше сән бермек. Рәміздер алаңының құрылысы 4 маусым – Мемлекеттік рәміздер күні қарсаңында аяқталып, пайдалануға беріледі деп жоспарланып отыр.

Рәміздер алаңы елдік құндылықтарды ұлықтап, ұлттық рухты асқақтата-тын, өскелең ұрпақты отансүйгіштікке тәрбиелейтін нысандардың бірі болмақ. Аймақ басшысы Берік Уәлиұлы «Мұндай Рәміздер алаңы тарихымызда бірінші рет салынғалы жатыр», – деп атап өткен болатын. Рәміздер алаңы заманауи талаптарға сай салынып, айналасы толық абаттандырылып, тұрғындар мен қала қонақтарының сүйікті орындарының біріне айналмақ.

Рәміздер алаңының қасуласын салу рәсімінде Солтүстік Қазақстан облысының әкімінің орынбасары Нұрлан Маратұлы: «Мемлекеттік Рәміздер алаңы және стелла құрылысы бұл жай ғана құрылыс емес. Бұл – жүректегі Отанға деген сүйіспеншіліктің нақты көрінісі. Бұл Солтүстік Қазақстан облысы ұлы ойшыл Абай Құнанбайұлының 180 жылдық мерейтойына орай Абай еліне жасаған тартуы. Бұл ағайынның ақ ниеті, елге деген құрметі. Семей – Абайдың ізі қалға, ойы кемелденген қасиетті мекен. Абай облысы ұлы ақынның аманатын арқаалаған, оның мұрасын ұлықтаған киелі өңір болғандықтан біз осы Рәміздер алаңын тарту еткен едік, – деген еді.

ПРЕЗИДЕНТ ТАПСЫРМАСЫ АЯСЫНДА

645 МЫҢ ГЕКТАР ЖЕР МЕМЛЕКЕТКЕ ҚАЙТАРЫЛДЫ

Абай облысында пайдаланылмай жатқан ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді қайтару жұмыстары жүйелі түрде жүргізілуде. Бұл туралы Өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен баспасөз мәслихатында Абай облысы сәулет, қала құрылысы және жер қатынастары басқармасының басшысы Ануар Бейсенов баяндады.

Ай-Керім СӨРСЕНҚАЛИ,
«Semei tanu»

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, 2022 жылдан бері мемлекеттік меншікке 645,1 мың гектар жер қайтарылды. Қайтарылған жерлердің 156 мың гектары жайылым, 14,2 мың гектары егістік, 9 мың гектары басқа да алқаптар. 2025 жылы жалпы 319,3 мың гектар пайдаланылмай жатқан жер учаскелері анықталып, оларды мемлекет меншігіне қайтару үшін тиісті шаралар қабылданды. Халықтың жайылымдық жерлерге сұранысын қанағаттандыру мақсатында 2022-2025 жылдары қайтарылған 481,5 мың гектар жер айналымға енгізіледі, – деді Ануар Бейсенов.

Басқарма басшысының айтуынша, 2026 жылдың басынан бері 16,8 мың гектар жер учаскесі берілген.

Ағымдағы жылдың 1 қаңтарындағы есеп бойынша, облыста жайылымдық жерлердің тапшылығы 369,6 мың гектар, ал 3,3 млн гектар ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер профдефицит ретінде қалған. Тапшылық мәселесі Бесқарағай, Бородулиха, Жарма, Көкпекті, Үржар және Мақаншы аудандарында байқалады.

Жалпы, қала және ауылдық елді мекендердің барлық жері олардың бас жоспарларына сәйкес пайдаланылады. Соңғы жылдары облыс аумағында тіркелген 326 елді мекеннің барлығында дерлік қала құрылысы құжаттама-сымен қамту бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде.

2022 жылы облыстың 272 елді мекеніне арналған Жол картасы бекітілсе, 2023–2025 жылдары 165 елді мекенге 2,3 млрд теңге бөлініп, жобалық жұмыстар жүргізілді. Осы уақыт аралығында жалпы 38 қала құрылысы жобасы әзірленіп, бекітілген. Сонымен қоса, Семей қаласында жаңа әкімшілік-іскерлік орталық, айналма жол жобалары бойынша бас жоспарға түзетулер енгізілуде. Аяғөз, Курчатов, Шар

қалаларында да бас жоспарды жаңарту жұмыстары жүргізіліп жатыр. Туризмді дамыту мақсатында Алакөл көлі жағалауы мен Бақты ауылының бас жоспарлары әзірленуде, – деді Ануар Талғатұлы.

Абай облысы сәулет, қала құрылысы және жер қатынастары басқармасының басшысы айтқандай, Семей қаласында әлеуметтік, мәдени және бірегей нысандар салу мақсатында қолданыстағы егжей-тегжейлі жоспарлау жобаларын түзету бағытына байланысты Семей қаласының сәулет және қала құрылысы бөлімі Семей қаласының бас жоспарын түзету жөнінде шарт жасасты. Жобаны әзірлеуші ретінде «Град Проект КЗ» ЖШС анықталды. Бас

жоспарды түзету жұмыстары ағымдағы жылдың екінші жартыжылдығында аяқталмақ, – деді баспасөз мәслихатына қатысқан Семей қаласының сәулет және қала құрылысы бөлімінің басшысы міндетін атқарушы Наталья Кислая.

Наталья Кислаяның айтуынша, жеке және заңды тұлғалардың ұсыныстары сәуір айына дейін қабылданады. Қоғамдық талқылаулардан кейін жаңа егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары мемлекеттік сараптамадан өтіп, бекітіледі.

Айта кетсек, «Абайға құрмет» республикалық акциясы аясында қаланың оң жағалау бөлігінде филармония, медиаорталық, Ғалымдар үйі, Достық үйі, көрме орталығы, этнопарк, конгресс-холл, Жастар сарайы, спорт стадионы, аквапарк және саябақ аймақтарын салу жоспарлануда. Ал сол жағалау бөлігінде 1000 орындық драма театры мен жекпе-жек сарайын салу көзделген. Аталған әлеуметтік нысандардың құрылысы облыстардың қолдауымен жүзеге асырылады.

ОБЛЫС ӘКІМДІГІНДЕ

Облыстың білім саласындағы өзекті мәселелер талқыланды Бүгін облыс әкімі Берік Уәлидің төрағалығымен кеңейтілген аппараттық кеңес өтті. Жиында білім басқармасының қызметі, көктемгі егіс және дала жұмыстарына дайындық барысы қаралды.

БІЛІМ САПАСЫ БАСТЫ НАЗАРДА

Кеңеске облыстық басқарма басшылары, өңірлік департамент жетекшілері қатысты. Аудан және қала әкімдері бейнережимде қосылды. Күн тәртібіндегі мәселелер бойынша білім басқармасының басшысы Бауыржан Ердембеков, ауыл шаруашылық басқармасының басшысы Ертай Қуанбаев баяндады. Білім басқармасының мәліметінше, өңірде 161 мыңнан астам баланы қамтитын 574 білім беру ұйымы жұмыс істейді. Оның ішінде 371 мектепке дейінгі ұйым, 313 мектеп, 32 колледж, 25 арнайы және 27 қосымша білім беру мекемесі бар. Мектепке дейінгі білім беру саласында 27 мыңнан астам бала қамтылған. Балабақшалар бейнебақылаумен толық жабдықталған. Дегенмен, кезекте 3 900 бала тұр. Бұл бағытта жекеменшік секторды тарту арқылы мәселені кезек-кезеңімен шешу көзделуде. Орта білім беру ұйымдарында 100 мыңнан астам оқушы білім алады. 2025-2026 оқу жылының үшінші тоқсанында білім сапасы 66,2 пайызды құрап, өткен жылмен салыстырғанда оң өсім байқалды. Облыста 12 мыңнан астам педагог еңбек етеді. Өңірде цифрландыру бағытында 1120 пәндік кабинет жұмыс істейді. Қосымша біліммен қамту деңгейі 92 пайыздан асады. Оқушылардың ғылыми, шығармашылық және спорттық бағыттағы жетістіктері де аз емес. Әскери-патриоттық бағыттағы «Айбын» жарыстарында өңір құрамасы жоғары нәтиже көрсетті. Өңірде білім беру инфрақұрылымын дамыту мақсатында бірқатар жаңа жобалар іске асырылуда. Сонымен қатар «Қаладан – ауылға» жобасы аясында ауыл мектептеріне кадр тарту жұмыстары жүргізілуде. Аймақ басшысы облыстың білім саласындағы оң нәтижелерді атап өтіп, шешімін қажет ететін өзекті мәселелерге назар аударып, басқармаға бұл бағыттағы жұмысты жандандыру қажеттігін айтты.

«Білім саласы – өңірдің ұзақ мерзімді дамуының негізі. Сондықтан біз тек көрсеткіштерге ғана емес, білім сапасына, педагог кадрлардың деңгейіне, инфрақұрылымның жағдайына және оқушылардың нақты нәтижелеріне баса мән беруіміз қажет. Бұл бағытта жүйелі әрі нақты нәтижеге байланып жұмыс күтеміз», – деді Берік Уәли.

Облыс әкімі білім басқармасы мен әкімдіктерге мектепке дейінгі орын тапшылығын азайтуды, білім сапасын көтеруді, цифрландыру тиімділігін бағалау, инклюзивті білім беруді толық қамту және инфрақұрылымды жаңарту бойынша жұмысты күшейтуді тапсырды. Сондай-ақ, түлектердің жұмысқа орналасуын арттыру, аграрлық мамандықтардың тартымдылығын көтеру және жасөспірімдер арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша кешенді шаралар қабылдау жүктелді.

Абай облысы әкімінің баспасөз қызметі

МЕКТЕПКЕ БАРМАЙТЫН БАЛАЛАР САНЫ АРТТЫ

ЮНЕСКО-ның 2026 жылғы Білім саласын мониторингілеу жөніндегі жаһандық есебіне сәйкес, әлемде мектепке бармайтын балалар мен жастар саны жетінші жыл қатарынан артып, 273 миллион адамға жетті, деп хабарлайды ҚазАқпарат, Азертадж ақпарат агенттігіне сілтеме жасап.

Бұл өсім халық санының артуымен, дағдарыс және білім беру бюджетінің қысқаруымен байланысты. Есепке сәйкес, әлемдегі мектеп жасындағы әрбір алтыншы бала білім беру жүйесінен тыс қалған. Ал оқушылардың тек үштен екісі ғана орта мектепті аяқтайды. Дегенмен кейбір елдер айтарлықтай жетістікке жетіп отыр, бұл ұлттық жағдайды ескере отырып саясат жүргізудің маңызын көрсетеді.

2026 жылы жарияланған есеп 2015 жылдан бері әлемнің көп аймағында мектепке қатысу көрсеткіштерінің өсуі баяулағанын көрсетеді. Ең ауқымды баяулау Сахараның оңтүстігіндегі Африка елдерінде байқалады, бұған негізінен халық санының тез өсуі себеп болған. Сонымен қатар бірқатар дағдарыс, соның ішінде қақтығыс та бұл үрдісті төжеген. Әлемдегі балалардың алтыдан бірінен астамы қақтығыс аймақтарында тұрады, бұл ресми статистикадан тыс қалған балалар санының әлдеқайда көп екенін білдіреді.

ҒАРЫШТА ЖАНАРМАЙ ҚҰЯТЫН РОБОТ СЫНАҚТАН ӨТТІ

Қытайлық Sustain Space компаниясы ғарышта спутниктерге жанармай құюға және қызмет көрсетуге қабілетті икемді роботты орбитада сынақтан сәтті өткізді, деп хабарлайды Xinhua ақпарат агенттігі.

Жуырда Kuaizhou-11 зымыраны Цзюцюань ғарыш айлағынан бортында жаңа әзірлеме орнатылған Yuhang-3 06 спутнигін ұшырды. Сынақтар кезінде құрылғы жанармай құюдың үш сценарийін орындады: автоматты, жердегі басқару және визуалды басқару режимдері.

Манипулятор Цинхуа университетінің мамандарымен бірлесіп жасалған. Құрылғының дәстүрлі қатты манипуляторлардан айырмашылығы – ол оңай майысып, пішінін өзгертетінінде, бұл оған жабық кеңістіктерде жұмыс істеуге және күрделі операцияларды орындауға мүмкіндік береді.

Жоба жетекшісі Ван Сюэцянь бұл технологияның кең мүмкіндіктерін ұсынатынын атап өтті, себебі осындай кластағы роботтар спутниктерді жанармаймен толтырып, жөндеп қана қоймай, сонымен қатар ғарыш қоқысын да шығара алады.

ЖАҒАНДЫҚ САУДА АЙНАЛЫМЫ БӘСЕҢДЕДІ

Дүниежүзілік сауда ұйымы сарапшыларының пайымынша, Таяу Шығыстағы соғыс жаһандық сауда айналымына кері әсер етті. Әлемдік нарықтағы өсу 4,6%-дан 1,9%-ға дейін бәсеңдеді. Егер Ормуз бұғазындағы жағдай реттелмесе, әлемдік экономикалық өсім әрі қарай баяулайды.

Бұғаз арқылы әлемдік сауданың ең негізгі тауарлары өтеді: мұнай (әлемдік мұнайдың шамамен 20%), сұйытылған газ, химия өнімдері, тыңайтқыштар, электроника, азық-түлік және тұрмыстық тауарлар. Қозғалыстың тоқтауы бүкіл логистикаға қысым түсіріп, тасымал мен сақтандыру бағасын арттырып, инфляцияны күшейтеді.

Өуе тасымалы да тоқтап, 40 мың рейс тоқтатылды. Бұл жүк пен жолаушы тасымалына, тез бұзылатын тауарлар мен жоғары технологиялық өнімдердің жеткізілуіне кері әсерін тигізді. Сонымен қатар, туризм азық-ай, билет бағасы қымбаттады, қызметтік экспорт қысқарды, шағын және орта бизнес табысы төмендеді.

Ормуз бұғазы арқылы өтетін энергия ресурстарының ағысы тоқтаған жағдайда, әлемдік экономикаға тікелей және жанама әсерлері елеулі болады.

380 МЫҢНАН АСТАМ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ӨЗБЕКСТАНҒА САЯХАТТАП БАРҒАН

Биыл алғашқы екі айда Өзбекстанға 1,7 миллионнан астам шетелдік саяхаттап келген. Өзбекстан Ұлттық статистика комитетінің мәліметінше, екі айда шетелдік туристердің саны 33%-ға өскендігі байқалады. Саяхатшылардың көбі Қырғызстан (521,1 мың адам), Тәжікстан (469мың адам) және Қазақстаннан (386,2 мың адам) келген туристер. Сондай-ақ, Ресей (123,3 мың адам), Ауғанстан (83,6 мың адам) және Түрікменстан (51 мың адам) азаматтарының үлесі басым.

Комитеттің мәліметінше, саяхатшылардың көбі Ташкент, Самарқанд, Бұхара және Хиуа қалаларының көрікті жерлерін аралаған. Қоса кетсек, таяуда Өзбекстан Мемлекеттік кеден комитетінің Стратегиялық жоспарлау және кедендік рәсімдерді оңтайландыру басқармасының бастығы Фарход Олимжонов Kazinfofor агенттігіне сұхбат беріп, саяхатшылар қаперде ұстауы тиіс ережелерді айтқан болатын. Сондай-ақ, қаңтарда Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы тауар айналымы 400 млн доллардан асқан еді.

ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ ЛАС ҚАЛАЛАР

IQAir агенттігінің жаһандық ауа сапасы жөніндегі жаңартылған есебіне сәйкес, Үндістан әлемдегі ең лас қалалардың көшін бастады. Швейцариялық IQAir компаниясы 2025 жылға арналған есепте 143 елдегі 9 446 қаланың ауа сапасы деректерін зерттеді. Қазақстан бұл тізімде 55-орында тұр. Өсіресе Алматы қаласының түтіні мен лас ауасы атап өтілген.

Әлемдегі қалалардың тек 14%-ы ғана қауіпсіз ауа сапасы стандарттарына сай екені анықталды. Қазіргі уақытта тек үш еуропалық мемлекет – Андорра, Эстония және Исландия – Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДҰ) PM2.5 бөлшектерінің жылдық шекті деңгейі – бір текше метр ауаға 5 микрограммға дейінгі көрсеткішке жетеді деп бағаланды. Жалпы, 143 елдің 130-ы, яғни 91%-ы қауіпсіздік стандарттарына сәйкес келмейді. Қауіпсіз шектерде ауа сапасын ұстап тұрған 13 ел мен аумақтың қатарында аталған үш еуропалық мемлекетпен бірге Аустралия, Барбадос, Бермуд, Француз Полинезиясы, Гренада, Жаңа Каледония, Панама, Пуэрто-Рико, Реньюн және АҚШ-тың Виргин аралдары бар.

Әлемдегі ең ластаған 25 қала Үндістан, Пәкістан және Қытай аумағында орналасқан.

kaz.inform.kz

«ҚАЛАДАН – АУЫЛҒА»

АБЫРАЛЫ ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫ ҚАБЫЛДАУДА

Өңірімізде жүзеге асырылып жатқан «Қаладан - ауылға» жобасы аясында Жаңасемей ауданының Абыралы ауылына жас отбасылар көшіп келе бастады.

**Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ,
«Semei tanu»**

Абыралы – тарихы терең, тағдыры күрделі өңір. Кезінде талай зобаланды бастан өткерген бұл өлке бүгінде қайта түлеп, жаңа тыныс алуға ұмтылып отыр. Сол үміттің шырағын жаққан бүгінгі күні ауылға бет бұрған жастар деуге болады. Қазіргі күні Абыралыға көшіп келген алғашқы отбасылар жаңа өмірге қадам басып үлгерді. Оларға ауыл тұрғындары барынша қолдау көрсетуде. Келгендерге баспана беріліп, қажетті отын-суы дайындалып, тіпті мал ұстаймын дегендерге төрт түлік те берілуде. Бұл – қазақы дарқандық пен бірліктің айқын көрінісі. Ауыл ақсақалдары мен белсенді азаматтары да бұл істің басы-қасында жүр. «Абыралыны сақтап қалу – баршамыздың ортақ міндетіміз» деген ауыл халқы бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып, туған жердің түтінін түзу ұшыруға бірлесіп күш салуда.

Жастар үшін ауыл тек тіршілік көзі ғана емес, жаңа мүмкіндіктер алаңы болып отыр. Мұнда еңбек етемін деген жаңа жұмыс бар. Мал шаруашылығы, шағын кәсіп, әлеуметтік сала – барлығы да жас буынның белсенділігін қажет етеді. Ең бастысы, ауылда тұрақтылық пен болашаққа деген сенім қалыптасып келеді.

Абыралы жеріне алғашқы болып қоныс аудар-

ӨҢІРЛІК КОММУНИКАЦИЯЛАР ҚЫЗМЕТІНДЕ

ҚҰРЫЛЫСТЫ БАҚЫЛАУ КҮШЕЙТІЛДІ

Өңірлік коммуникациялар қызметі алаңында Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының басшысы Сайлауғалы Байназаров БАҚ өкілдеріне арнап баспасөз мәслихатын өткізді. Жиын барысында басқарма басшысы 2025 жылғы атқарылған жұмыстардың қорытындысымен таныстырып, алдағы кезеңге арналған жоспарлар мен міндеттер туралы айтты.

Басқарма басшысының айтуынша, өңірде құрылыс қарқыны артып келеді. Осыған орай, құрылыс сапасы мен заңдылығына бақылау күшейтілген. Өтініштер мен тексерулер саны да көбейген.

Өткен жылдың жаз айында ұсынылған соңғы есептен бері облыс орталығында және қалалар мен аудандарда мемлекеттік, квазимемлекеттік және жеке сектор есебінен ауқымды құрылыс жұмыстары жүргізілген.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының негізгі міндеті – құрылыс жұмыстарының заңдылығы мен сапасын қамтамасыз ету. Басқарма өз қызметін қолданыстағы заңнама аясында, атап айтқанда сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңдар, Қасіпкерлік кодекс және Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс негізінде жүзеге асырады.

2025 жылы басқармаға азаматтардан, ұйымдардан және мемлекеттік органдардан 3 249 өтініш пен тапсырма келіп түскен. Олардың барлығы қаралып, толық орындалған.

Есепті кезеңде құрылыс қызметіне 15 лицензия, жобалау жұмыстарына 2 лицензия және инженерлік ізденістерге 1 лицензия берілді. Сонымен қатар 50 маман техникалық қадағалау аттестатын алды. Камералдық бақылау аясында да ауқымды жұмыстар атқарылды. Барлығы 1017 құрылыс бастау туралы хабарлама келіп түсіп, оның 799-ы келісілді, ал 218-і бойынша бас тартылды. Осылайша, мемлекеттік, квазимемлекеттік және жеке секторда жүздеген нысанның құрылысы ресми түрде басталды, – деді басқарма басшысы.

Хабарламалар келісілгеннен кейін басқарма құрылыс жұмыстарының сапасына мониторинг жүргізеді. 2025 жылы 142 мемлекеттік нысан тексеріліп, 223 заң бұзушылық анықталған. Қазіргі уақытта олардың басым бөлігі жойылған.

Сонымен қатар есепті кезеңде азаматтардың өтініштері мен прокуратура талаптары бойынша 40 жоспардан тыс тексеру жүргізілген. Нәтижесінде 22,7 млн теңге көлемінде айыппұл салынған, оның 19,4 млн теңгесі өндірілген. Қалған сома сот тәртібімен өндірілуде.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының құзыреті құрылыс салушы немесе тапсырыс беруші хабарлама талонын алған сәттен

ЖОҒАРЫ БІЛІМ

Қазіргі ақпараттық қоғамда журналист мамандығының маңызы бұрынғыдан да арта түсті. Цифрлық технологиялар дамып, медиакеңістік трансформацияланған сайын коммуникация форматы өзгеріп, медиа саласына қойылатын талаптар да жаңарып келеді. Осы үдерісті ескере отырып, биыл Шәкәрім университетінде «Журналистика, SMM және PR» білім беру бағдарламасы жаңартылып, заман сұранысына сай кеңейтілген мазмұнда қайта әзірленді. Бұл – оқу орнының стратегиялық дамуға бағытталған маңызды қадамы.

ЖАҢАРҒАН БАҒДАРЛАМА – ЖАҢА БУЫН ЖУРНАЛИСТЕР

лім алуына берік негіз болып отыр.

Мәселен, университет түлегі Айбек Қосанов – «Евразия 1» телеарнасының шығарушы редакторы. Ақпарат саясатын айқындап, елдік деңгейдегі медиажобаларды басқару – үлкен кәсібилікті талап ететін жауапты қызмет. Ал Санат Илиясов – «Жалғыз жолаушы» YouTube жобасының авторы. Ал саяхаттап, дүние жүзіндегі қазақтардың өмір салты мен тұрмыс-тіршілігін кеңінен таныстырып, мазмұнды, деректі жобалар ұсынып жүр. Оның шығармашылық еңбегі ұлттық болмыс пен рухани құндылықтарды насихаттауға бағытталған.

Сондай-ақ Жанжігіт Омарханов мемлекеттік қызмет саласында еңбек етіп, қазіргі таңда Абай облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының басшысы қызметін атқаруда. Бұл журналистік білімнің тек медиа саласында ғана емес, басқару жүйесінде де сұранысқа ие екенін айғақтайды. Олжас Нүрекенов – «Евразия 1» арнасының «Заң мен ел» бағдарламасының шығарушы редакторы, Шұғыла Сұлтанмахмудова – «Қазақстан» РТРК веб-редакторы, Әйгерім Сәрсенқали облыстық «Семей таңы» газетінің тілшісі.

Өңірлік коммуникациялар қызметтерінде, баспасөз орталықтарында, телерадио редакцияларында да біздің түлектер кәсіби шеберліктерін шыңдап, аймақтық ақпараттық саясатты жүзеге асыруға үлес қосып келеді. Олар өңірдің тыныс-тіршілігін шынайы жеткізетін, қоғамдық пікір қалыптастыратын білікті мамандар.

Өрине, шәкірт жетістігі – ұстаз еңбегінің мәртебесі. Болашақ журналистерге сапалы теориялық білім беріп, кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру жолындағы маңдай тердің жемісін осындай табыстардан көреміз. Бұл – тек жеке жетістік емес, ұжымдық еңбектің, яғни университет қалыптастырған кәсіби мектептің көрсеткіші.

Білім алушылар оқу барысында өндірістік тәжірибеден «Semei», «Байуақов ТВК-б» телерадиокорпорацияларында, өңірлік коммуникациялар қызметтерінде, түрлі ақпараттық құрылымдар мен баспасөз қызметтерінде өтіп, кәсіби ортада шыңдалады. Мұндай тәжірибе студенттердің теориялық білімін нақты жұмыс үдерісімен

басталады. Егер қала немесе аудан әкімдігі сәулет-жоспарлау тапсырмасын беріп, эскиздік жоба бекітіліп, жобалық-сметалық құжаттама әзірленіп, сараптама қорытындысы алынған болса, талаптар бұзылған жағдайда біздің ведомство жұмысқа кірседі. Біз мұндай жағдайларды бақылауда ұстап, тиісті шаралар қабылдаймыз. Олар бұзушылық деңгейіне қарай әртүрлі болуы мүмкін: айыппұл салудан бастап нысанның мәжбүрлеп бұзу шарасына дейін. Өткен жылы проблемалы деп белгіленген нысандардың 17-сінен 5-і пайдалануға берілді. Тағы 5 нысан, 110 үлескердің қатысуымен құжаттар мемлекеттік сараптамаға жіберілді, – деді Сайлауғалы Байназаров.

Сондай-ақ құқық қорғау органдарымен бірлесіп 191 құрылыс нысанында тексеру жүргізілді. Анықталған заң бұзушылықтар бойынша уәкілетті органдар тарапынан тиісті шаралар қабылданды.

Басқармада құрылыс саласына бақылауды күшейту жұмыстары 2026 жылы да жалғасатыны атап өтілді. Негізгі назар – құрылыс сапасы, қауіпсіздігі және заң талаптарының сақталуына аударылады.

Сайлауғалы Байназаров басқарма тарапынан былғы жылы да құрылыс сапасын, қауіпсіздігі мен заң талаптарының сақталуын бақылау шаралары жалғасатынын атап өтті.

Өз тілшіміз

ұштастыруына мүмкіндік береді.

Жуырда Абай облысының жалпы білім беретін мектептерінің 10-11-сынып оқушылары арасында ұйымдастырылған «Журналист болғың келсе...» тақырыбындағы дәстүрлі шығармашылық конкурс та осы бағыттағы жұмыстың бір көрінісі болды. Аталған конкурстың мақсаты – журналистикаға бейім бар талантты талапкерлерді анықтау, оқушылардың өзіндік ой-көзқарасын қалыптастыру, креативті ойлау қабілетін дамыту және журналистік шеберліктерін жетілдіруге жол ашу. Болашақ мамандардың еркін ойлауына, сыни талдау жасауына, азаматтық ұстаным қалыптастыруына ықпал ететін мұндай жобалар алдағы уақытта да жалғасын табады.

Бағдарламаның кеңейіп, жаңа мазмұнда іске қосылуына университет басшылығының қолдауы ерекше екенін атап өткен жөн. Білім сапасын арттыру, материалдық-техникалық базаны жаңарту, инновациялық білім беру бағдарламаларын енгізу – бастамашыл басқарушылық деңгейдегі жүйелі жұмыстың нәтижесі. Осындай қолдау мен сенім болашаққа нық қадам жасауға мүмкіндік береді.

Бүгінде «Журналистика, SMM және PR» білім беру бағдарламасы Абай облысындағы жоғары оқу орындары арасында тәжірибеге бағытталған, сапалы білім беретін жетекші мамандықтардың біріне айналып келеді. Бұл – ұжымдық еңбектің, жүйелі жоспарлаудың және жаңашыл көзқарастың көрінісі.

Ақпарат – қоғам дамуының қозғаушы күші. Ал сол ақпаратты саралап, сапалы жеткізетін, қоғамдық пікір қалыптастыратын кәсіби журналист – мемлекет пен қоғам арасындағы алтын көпір. Сондықтан біздің басты мақсатымыз – тек диплом иесін емес, кәсіби білікті, азаматтық жауапкершілігі жоғары, ұлттық құндылықтарды қадрлейтін жаңа буын медиамамандарды даярлау.

Жаңару – уақыт талабы. Ал сапалы білім – табысты болашақтың кепілі.

Шынар КЕҢЕСБАЕВА,
ф.ғ.к.,
Жанбота СЕКЕЙ,
ф.ғ.к.,
Шәкәрім университеті

Семей – Абайдың сөзі қалған, Мұхтардың ізі қалған, Алаштың рухы сақталған қасиетті мекен. Бірақ дәл осы руханияттың қара шаңырағы саналатын Абай атындағы қазақ драма театры бүгін қандай күйде? Театр дамып жатыр ма, әлде тоқырауға түсті ме? Осы және өзге де өзекті мәселелер туралы театр директоры Нартай Сауданбекұлы СӘРСЕБАЕВПЕН ашық әңгімелескен едік.

«САХНАҒА СЕРПІЛІС ҚАЖЕТ»

дейді Абай атындағы театр директоры Нартай СӘРСЕБАЕВ

- Бекен Имаханов, Күләш Сәкиева, Тұратай Иісова, Әбілқасым Жаңбырбаев сынды алыптар өңбек еткен театрдың бүгінгі жағдайы қалай? Өзіңіз театрдың бүгінгі деңгейіне қандай баға берер едіңіз? Шығармашылық сабақтастық сақталды ма? Театрдың жағдайын қалай бағалар едіңіз?

«БӘРІ ЖАҚСЫ» ДЕП ӨЗІМІЗДІ АЛДАУДЫ ҚОЮ КЕРЕК

– Ашығын айтсам, 5 балдық жүйемен 1 немесе 2 деген баға берер едім. Бұл – біреуді сынау емес, нақты жағдайды мойындау.

Соңғы кәсіби актер бұл театрға 1994 жылы келген. Одан бері 30 жылдан астам уақыт өтті. Демек, жаңа буын келмеген, актерлік сабақтастық үзілген.

Мен айтар едім, екінішке қарай, кешегі Күләш апам, Жаңбырбаевтардың дүрілдеп тұрған заманы әлдеқашан келмесе кетіп қалған. Ең екіншісі дәл сондай ұлы тұлғалардың сонда-рынан ізін жалғар шәкірттерді дайындамай кеткендігінде. Отыз жылдан астам уақытта актерлік мектебі қалыптасқан адам келмеген театрдың жағдайын мен айтпасам да біліп отырған боларсыз.

Бізде бір жаман әдет бар – «бәрі жақсы» дей салу. Бірақ шындықты жасырсақ, жағдай түзелмейді.

Егер бәрі жақсы болса, неге фестивальдарда топ жармаймыз? Неге жаңа есімдер шықпайды?

Сондықтан оны мойындауымыз қажет. Мысалы, бізде өздеріңіздің Семей өңірінен шыққан мықты, талантты адамдардың бірі Фархат Молдағалидың өзі бір рет те келіп, қойылым қоймаған. Ол бүкіл республикалық фестивальдардың бас жүлдесін алып, дүркіреп, аты ТМД аумағына танылған режиссер. Мәскеуде де талай адамды мойындатқан режиссер Семейге келмеген. Демек, бұл жерде шақырту да жоқ, соған сай ақша, яғни ақы да жоқ. Тіпті, ашығына келгенде, жақсы режиссерлерге төлейтін қаражат та жоқ. Яков Вениаминович деген осы жердегі бұрынғы директор өзінің бүкіл күшін орыстарға жұмсаған. Бұл - шындық. «Бәрі жақсы» деп өзімізді алдауды қоюымыз керек.

АБАЙДЫ АЙТАМЫЗ, БІРАҚ ТҮСІНЕМІЗ БЕ?

– Сөзіңіз аузыңызда, репертуар саясатында Абай әлемі көрініс таба ма?

– Өкінішке қарай, театрда репертуарлық жүйе толық қалыптаспаған. Біз Абайды жиі айтамыз, бірақ оның философиясын сахнада терең жеткізе алып жүрміз бе – мәселе сонда.

Қойылымдардың басым бөлігі көркемдік жағынан әлсіз, техникалық тұрғыда ескірген, актерлік деңгей тұрақсыз. Осындай жағдайда қандай сапа күтуге болады?

Біз, шындығында, ұрандағыш, науқаншыл халықпыз. Сөз ұғатын жандар бірден түсінетін шығар. «Абай, Абай» деп көкіректі ұрған кезде біздің алдымызға адам түспейді, бірақ Абайдың қара сөзінің мәнін түсінген жандар өте сирек кездеседі. Абайдың 45 қара сөзіне ден қойып, оның өлеңдері мен философиялық трактаттарын талқылайтын адам жоқ. Бірақ біз Абай дейміз де, ұрандаймыз. Осы тұрғыдан алып қарағанда, біз Абай елі, Шәкәрім елі, Мұхтар елі, Қайым елі, бір сөзбен айтқанда, руханияттың ордасы, Алаш қаласы, кезіндегі орталық болған өлкенің қазіргі жағдайына сай айтатын болсақ, бізде репертуарлық саясат деген өңгіме түгілі, репертуардың өзі де жоқ. Оның саясатын жасау үшін де ең алдымен бірдеңе болу керек қой. Ашығын айтқанда, бұл - менің жеке ойым, спектакльдердің басым бөлігі көрерменнің назарына ұсынуға қолайсыздау әрі ұяттау жағдайда тұр.

Бізде «театрға халық келмейді, көрермен жоқ» деген сөз жиі айтылады. Бірақ көрерменнің сапа бар жерге баратынын ескере бермейміз. Мысалы, жанымыздағы Достоевский атындағы орыс театрына көрерменнің көп келетіні соншалық, кассада билет қалмай-

ды. Ендеше, себептің сапада екенін естен шығармауымыз керек.

МУЗЫКАЛЫҚ ТЕАТР МӘРТЕБЕСІН ҚАЙТАРА АЛАМЫЗ БА?

- Бір кезеңде өнер ордасының «сазды театр» мәртебесі болған еді. Сол дәрежеден айырылып қалуымыздың басты себептері неде? Қайтару мүмкін бе?

- Сіз «музыкалық» деген статус-ты қайтару жайлы өте дұрыс сауал қойып отырсыз. Бұл - өте өзекті мәселе. Біздің жанымызды толғандыратын, дәл қазір шешімін табуға тиіс бірден-бір мәселе - осы. Алмағайып кезеңде, біздер етекте қалған ел құсап, біреудің есігіне қарап қалған заманда, яғни шығысқа көз телміртіп, алақан жайып қалған тұста Шығыс Қазақстан өздерінің мәдениет саласына көбірек көңіл бөліп кеткен екен. Мысалға, сол Шығыс Қазақстан театрының штаттық кестесін алар болсам, қазіргі таңда оларда да дәл біздегі тәрізді үш бірдей театр отыр. Олардағы штат саны 360 адамды құраса, ал бізде - 250 адам. Демек, бізден 100 адамды кемітіп тастаған. Ең бірінші, сол кездері қандай қаулыға, яғни қандай жағдайға сәйкес екенін білмеймін, біз «музыкалық» деген мәртебеден айырылып қалдық. Мен қазір бүкіл архивті қопарып, қайта қарауға тапсырма беріп жатырмын. Тағы да айтамын, біз ең бірінші осы мәртебені қайтаруымыз керек. Себебі, «музыкалық» деген статустан айырылып қалсақ та, біздің оркестріміз бар. Қарап отырсаңыз, мұның өзі бір-біріне қарама-қарсы, түсініксіз дүниелер. Одан бөлек, дәл қазіргі таңда бізде 100-ге жуық штат жетіспейді. Яғни, мамандар тапшы. Семей облысы орталығы болмай, жай ғана Семей қаласы болғанда штат саны осындай болса, облыс орталығы мәртебесін алғаннан кейін де дәл сол жағдай. Иә, мойындаймын, 250 адамды сыйдырып отырған мына ғимараттың өзіне ризамын. Егер ертеңгі күні жаңа ғимарат салынатын болса, дәл қазір осы мәселені көтерміз қажет. Яғни жаңа театрға үлкен әрі лайықты штатпен бармасақ, өкініп, опық жеп қаламыз. Дәл осындай жағдай Астана қаласындағы Қалибек Қуанышбаев атындағы Қазақ ұлттық музыкалық-драма театрының жаңа ғимараты салынған кезде орын алған болатын. Қазіргі ұлттық театрдың негізгі мәселелерінің бірі - жаңа театрды салған кезде ескі штаттық кестені беріп жіберген, сондықтан гримерлердің, гримм бөлмелерінің саны да соған лайықталған. Қазіргі таңда 95 актер болатын болса, театрда 15 шақты гримм бөлмесі, яғни 1 ғана бөлменің өзіне 12-15 адамнан кезекте тұрады. Міне, біз сол қателіктерді жасамауымыз керек. Біз штаттық көлемнен қай кезде айырылып қалдық, соны зерттеп жатырмыз, алдағы уақытта айта жатармыз. Ал біздің дәл қазіргі мәселеміздің бірі - білікті мамандарды тарту. Егер білімді, білікті мамандар келмесе, біздің хәліміз еш өзгеріссіз күйде қалмақ.

КӨРЕРМЕНДІ ҮГІТ ЕМЕС, САПА ӘКЕЛЕДІ

– Көрермен тарту үшін қандай қадамдар жасалуыда?

– Біз көрерменді мәжбүрлеп емес, өнерімізге қызықтырып әкелуіміз керек. Жоғарыда айтып кеттім, ол үшін сапалы өнім қажет. Сол мақсатта танымал актерлерді шақыру, мықты режиссерлермен жұмыс істеу, тәжірибе алмасу сияқты жоспарымыз бар.

Жастарды театрға тарту керек. Ал қалай тартуға болады? Мен кейбір тәжірибелерімді білемін. Бірақ оның қаншалықты нәтижелі болатынын айта алмаймын. Қазіргі таңда біз жас актерлерді тартқанның өзінде олардың бұр жарып кететіні белгісіз. Себебі оларға уақыт керек. Ол уақытқа дейін көрерменсіз тағы отыра алмаймыз. Өзге театрлардың мықты актерлерімен тәжірибе алмасу мақсатында қойылым қойған сайын танымал тұлғаларды шақырып, нәтиже шығарып, көрерменнің бетін бері қарату керек. Мысалы, біз жоспарлап отырған қойылымдардың негізгі кейіпкерлеріне Қазақстанның халық әртістерін, маңдайалды театрлардың жұлдыздарын шақырып, біздің актерлермен қатар ойнату дәл қазіргі уақытта жоспарымызда бар. Олардың қатарында Тұңғышбай Әл-Тарази, Дулыға Ақмолда, Қуандық Қыстықбаев, Зарина Кармен, Еркебұлан Дайыров және Азамат Сатыпалды сынды белгілі актерлер бар. Бәлкім, сол кезде біздің көрерменге де қызықты болатын шығар деген ойдамын. Одан кейін театр актерлері үшін де бұл үлкен серпіліс болмақ. Өйткені бұл жерде басқа энергетика, басқа дем мен деңгей. Бұл жерде театрдың, руханияттың ұлттық болашағына қандай әсері барын аңғару қажет.

Бірінші болып руханиятты түгендеп алсақ, қалғаны өзі-ақ реттеледі. «Театр көбейген кезде түрме азаяды» деген сөз бар. Рухани кемел адам ешқашан қылмысқа бармайды. Рухани толыққанды адам білімге құштар болады. Руханият дамымай, біздің экономикамыз да, әлеуметтік жағдайымыз да оңалмайды. Бұл менің ғана пікірім емес. Бұл әлдеқашан дәлелденген. Қарап отырсаңыз, кешегі Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Германия елінің экономикасы қалай қайта көтерілді. Олар ең алдымен руханиятқа ден қойды. «Біз ұлы халықпыз» деп ең алдымен өздерінің рухын көтеріп алды. Міне, сондықтан рухты сындырып алмау керек. Мысалға айтайын, Қалнияз, Шопық жыраулардың заманында жорық жырауы деген болған. Жауға шапқан шақта олар жыр айтатын болған. Бұл жыр батырларға күш беріп, рухтандыратын болған. Ал рухы мықты жүз әскер, рухсыз он мың әскердің тас-талқанын шығарғанын тарихтан да талай естіп жүрміз. Мұны Уинстон Черчилльдің «мәдениет пен руханиятсыз соғыспай-ақ қойсақ қайтеді» дегенінен ақ аңғаруға болады.

Бұл орайда айта кетер тағы бір маңызды мәселе – уақыт. Қазір спектакльдер көбінесе сағат 17:00-де бас-

талады. Бұл - жұмыс істейтін адамға қолайсыз уақыт. Сондықтан алдағы уақытта қойылымдарды 19:00–20:00 аралығына көшіруді жоспарлап отырымыз.

ТЕАТРДЫҢ ЖҰМЫСЫН ТЕЖЕП ТҰРҒАН НЕГІЗГІ ҮШ МӘСЕЛЕ

- Театрды тежеп тұрған негізгі мәселелерді атап өтсеңіз. Басты проблема не?

– Үш мәселе қатар тұр.

Біріншісі - кадр тапшылығы. Дәл қазіргі сәтте театрда 20 драма, 10 хор әртісі мен 10 вокалист, 4 балет және 8 оркестр әртісі еңбек етеді. Жарық беретін бір ғана маман бар. Ал жабдықтарды пайдалану бойынша инженер, техник, энергетик және 2 видеоинженер қажет. Оркестр үшін қосалқы жұмысшы, ақпараттық-техникалық қамтамасыз ету бойынша музыкалық өңдеуші, инженер-жүйетехнигі, музыкалық аспаптарды жөндейтін маман және суфлер керек. Персоналды басқару бөліміне де мамандар қажет. Тіпті кітапханашы мен мұрағат қараушысы да жоқ. Барлығы да қазіргі уақытта театрға өте қажет мамандар. Бұл тіпті кезек күттірмейтін мәселе деуге болады. Сонымен қатар инженерлік құрам жеткіліксіз, фотограф, видеограф, SMM мамандары жоқ.

Екінші мәселе – қаржыландыру. Руханиятқа аса қажет, мәдениеттің бастауында тұрған өнер ордасы - театрға қаржы көбіне «қалдық принцип» бөлінетіні көңілге кірбің ұялатады. Ал, шын мәнінде, тәрбиенің қайнар көзі болып табылатын театрға әлі де тиісті деңгейде көңіл бөлінбей отыр.

Үшінші мәселе – жүйесіздік. Репертуар, даму стратегиясы толық қалыптаспаған. Осындай жағдайда жұмыс істеп отырған театрдан қалай жоғары нәтиже талап етуге болады?

ЖАҒДАЙ ЖОҚ ЖЕРДЕ ӨНЕР ӘЛСІРЕЙДІ

– Театрдың актерлік құрамына тоқталсақ...

– Актерлік – жай мамандық емес, ол - өмір салты. Бірақ талантты адамды ұстап қалу үшін жағдай керек. Жағдай жасалмаса, жас актерлерді ұстап қалу мүмкін емес.

Егер актер тұрақты баспанамен қамтылмаса, жалақысы төмен болса, одан сапалы шығармашылық нәтиже күту қиын. Сондықтан ең алдымен әлеуметтік мәселені шешу керек.

ЖАҢА ТЕАТР САЛУ УАҚЫТ ТАЛАБЫ МА?

- Семей - рухани астана атанған қала. Бірақ Абай театрының бүгінгі ғимараты осы мәртебеге сай келе ме?

- Театр ғимараты өте керемет. Барлығы сай. Арнайы тапсырыс-

пен кәсіби архитекторлар жобалаған. Анықтап қарасаңыздар, бұл театрдың бейнесі бөрікке ұқсайды. Бірақ бұл - шағын театрға арналған ғимарат. Көрермен залының өзі қандай! Сыртқы келбетін жөндеуден өткізіп алса тіпті тамаша. Кішігірім екінші залы да бар. Бірақ біз жиырма бірінші ғасырға аяқ бастық. Биылғы жылды ел Президенті жасанды интеллект жылы деп жариялады. Тіпті Жасанды интеллект министрлігі құрылды. Олай болса, біз моральдық тұрғыдан ескірген ғимаратта отырмыз. Егер жаңадан театр салынатын болса, сол жасанды интеллектің қолданатын мүмкіндігі бар театр салу қажет. Ол дегеніміз - үлкен индустрия. Алдағы 5-10 жылда жасанды интеллектің барлық салаға енетіні айдан анық. Сондықтан қазіргі уақыттан бастап соған сай жұмыс істеуіміз керек. Сол жасанды интеллектің көмегімен-ақ сахнаны тамаша етіп безендіруге болады.

САЛЫСТЫРУҒА КЕЛМЕЙТІН ЖАҒДАЙ

- Республикалық театрлармен салыстырғанда Абай театрының деңгейі қандай?

– Қазіргі жағдайда салыстыру қиын. Материалдық база да, кадрлық әлеует те әлсіз. Тіпті қарапайым фото-видео техникасы жоқ театрды алғаш көруім. Бұл – өте күрделі мәселе.

БІР МҮМКІНДІК БОЛСА...

– Нені бірінші өзгертер едіңіз?

– Ең алдымен қаржыландыруды күшейтер едім. Себебі, қаржы болса - техника жаңарады, мамандар келеді, халықаралық байланыс орнайды. Ең алдымен материалдық-техникалық базаны жақсартып, халықаралық байланыстарды реттейтін едім. Біз Германия, Франция, Түркия мен Жапония сияқты елдерде қойылым қоятындай деңгейде болсақ, өліміздегі мықты деген мамандар мен актерлер бірден біздің театрға жұмысқа келер еді. Міне, осының барлығына сай болуымыз қажет. Сонда ғана театр жаңа деңгейге көтеріледі.

НӘТИЖЕ ҮШІН УАҚЫТ КЕРЕК

– Театр қашан Абай атына лайық деңгейге жетеді?

– Бұл бір күнде шешілетін мәселе емес. Театр - үлкен жүйе. Кемінде 5 жыл қажет. Қазақтың өнері қазаққа ғана керек. Бұл – жай сөз емес. Бұл – қоғамға қойылған сұрақ.

ҚОРЫТЫНДЫ

Семейдегі Абай театры – жай мәдени нысан емес, ол – ұлттық рухтың көрсеткіші. Театрдағы бүгінгі жағдай дабыл қағатын деңгейде. Бірақ мүмкіндік бар. Егер шындықты мойындасақ, театрға көзқарасты өзгертсек, жаңа толқын келсе, өнер ордасы қайта жанданар еді. Ал егер «бәрі жақсы» деп жүре берсек – бұл тоқырау тереңдей береді.

Автордан:

Сұхбаттан кейін бір ғана емес, бірнеше сұрақ мазалай береді.

Иә, қойылым уақыты, кадр тапшылығы, қаржы – бәрі маңызды. Бірақ мәселенің түбі одан да тереңде сияқты. Біз театрға бармай қалдық па, әлде театр бізге жетпей қалды ма? Залдың бос тұруы – тек уақыттың сәйкессіздігі емес. Бұл – сапа мен сұраныстың арасындағы алшақтық. Көрермен келмейді деп кінә тағу оңай. Бірақ көрерменді ұстап қалу – театрдың жауапкершілігі.

Бір шындық анық: көрерменді шақырмай-ақ толтыратын өнер ғана өміршең. Ал бүгінгі жағдай осыны талап етіп тұр. «Семей – руханияттың бесігі» деп мақтанамыз. Ендеше, сол бесікті бос тербетпей, мазмұнмен толтыра аламыз ба? Мәселе театрда ғана емес. Мәселе біздің талғамда.

Сұхбаттасқан
Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ,
«Semei tany»

АҚСУАТ

СПОРТ - ДЕНСАУЛЫҚ КЕПІЛІ

Ақсуат ауданының Екпін ауылында ұлттық спорт түрлерінен сайыстар өткізілді. Қазақ халқының бай мұрасын дәріптеу, өскелең ұрпаққа ұлттық ойындардың мән-маңызын түсіндіру мақсатында ұйымдастырылған жарыста жастар ерекше белсенділік танытты. Арқан тарту, қазақ күресі, асық ату сынды сайыстарға қатысып, өзара бақ сынасты. Іс-шара барысында аға буын өкілдері ұлттық ойындардың тарихы мен тәрбиелік мәні жайында әңгімелеп, жас буынға үлгі-өнеге көрсетті. Бұл өз кезегінде жастардың ұлттық құндылықтарға деген қызығушылығын арттыра түсті. Осындай игі шаралар ауыл жастарының салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етіп қана қоймай, ұлттық рухты көтеруге де үлес қосатыны сөзсіз.

ЖАҢА КӘСІПКЕРЛІК НЫСАН

Әсерлі өз-Наурыз мейрамының ізін ала Ақсуат ауылы тағы бір ірі кәсіпкерлік нысанмен толықты. Отбасының барлық санатына арналған киім-кешек, аяқ киім және тағы басқа тұрмыстық заттары бар екі қабатты сауда үйі іске қосылды. Жеке кәсіпкер Бақытжан Айтмұқанбетовтың сауда үйінің салтанатты ашылуына ауыл үлкендері мен тұрғындар, кәсіп иесінің туған-туыстары қатысты. Игі шарыда Ақсуат ауылдық округінің әкімі Талант Рахымжанов құттықтау сөз сөйлесе, ауыл ақсақалы Нұртас Байтеміров ақ батасын берді. Сауда үйінің ашылуы аудан орталығындағы көрікті ғимараттар қатарын толтырып қана қоймай, сауда бөсекелестігінде аудан тұрғындарының таңдау мүмкіндігін кеңейте түсті. Ауыл тұрғындары өздеріне қажетті киім-кешек, аяқ киімнің сан түрін енді қаладан іздемей-ақ осы жерден табуға мүмкіндік алды.

МАҚАНШЫ

ТУРИСТІК МАУСЫМҒА ДАЙЫНДЫҚ

Абай облысының туризм басқармасының басшысы Бекжан Бапышев облыс әкімі Берік Уәлидің тапсырмасына сәйкес алдағы туристік маусымға дайындық барысын пысықтау мақсатында Мақаншы ауданына жұмыс сапарымен барды. Сапар аясында елді мекеннің инфрақұрылымдық ахуалы, абаттандыру деңгейі және туристер ағынының артуына байланысты санитарлық дайындық жұмыстары жан-жақты сараланды. Басқарма басшысы Мақаншы ауданының әкімі Дәурен Қойгелдинмен бірге туристер жиі баратын негізгі нысандар аралап, олардың қазіргі жағдайымен танысты.

ҚҰСБЕГІЛІКТЕН ОБЛЫСТЫҚ ТУРНИР ӨТТІ

Мақаншы ауданында жуырда ұлттық рухты көтеріп, ата-баба дәстүрін жаңғырту мақсатында ересектер арасында құсбегіліктен облыстық ашық турнир ұйымдастырылды. Турнирдің ашылу салтанатында сөз алған аудан әкімі Дәурен Қойгелдин құсбегілік ұлтымыздың қанына сіңген көне дәстүр екенін атап өтті, тәрбиелік мәні бар спорт түрін насихаттаудың маңызына тоқталып, сайысқа қатысушыларға сәттілік тіледі. Жарысқа облысымыздың әр өңірінен және көрші облыстардан 12 құсбегі қатысты. Қатысушылар өз қырандарының ұшқырлығын, дәлдігін және шеберлігін көрсетті. Көрермендер үшін тартысты әрі қызықты сәттер көп болды.

СЕМЕЙ

ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІЛЕР МАРАПАТТАЛДЫ

Қорғаныс министрінің тәрбие және идеологиялық жұмыс жөніндегі орынбасары генерал-майор Асқар Мұстабековтің шешімен жоғары жауынгерлік дайындық көрсеткіштері және маңызды нысандарды күзетудегі сапалы қызметі үшін 47007 әскери бөлімі мен бірқатар әскери қызметшілер марапатталды. Марапаттарды «Шығыс» өңірлік қолбасшылығы әскерлері қолбасшысының бірінші орынбасары – штаб бастығы полковник Бауыржан Күрекқеев салтанатты жағдайда табыс етті. Жарма ауданының Жаңғызтөбе кентінде орналасқан әскери бөлімге теледидар сыйға тартылды. Сондай-ақ қолбасшылықтың өкімімен қырағылығы, Қарауыл қызметі жарғысының талаптарын қатаң сақтағаны және қызметтік міндеттерін үлгілі атқарғаны үшін қатардағы жауынгер Ғықлас Ділдамқанұлы қолсағатпен марапатталды. Сонымен қатар бірқатар әскери қызметшілерге қызметтік міндеттерін адал атқарғаны және жауынгерлік дайындықтағы жетістіктері үшін грамоталар мен алғыс хаттар табысталды.

100 АУЛА АБАТТАНДЫРЫЛАДЫ

Быыл Семей қаласында тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласы бойынша бұрын-соңды болмаған ауқымды жұмыстар жүзеге асырылмақ. Бұл бастамалар Абай облысының әкімі Берік Уәлидің тапсырмасына сәйкес қолға алынды. Жоспарға сәйкес, қалада 100 көшеге асфальт төселіп, 100 аулаға асфальт жабындысы жүргізіледі. Сонымен қатар, 100 аула абаттандырылып, 100 көшеге жарықтандыру жүйесі орнатылады. Аталған жұмыстар қала инфрақұрылымын жақсартуға, тұрғындардың өмір сүру сапасын арттыруға және қауіпсіз әрі қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған. Әсіресе жолдардың сапасын жақсарту мен көшелерді жарықтандыру қала тұрғындары үшін маңызды мәселелердің бірі болып табылады.

АБАЙ

18 ОТБАСЫ БАСПАНАЛЫ БОЛДЫ

Абай ауданында Ұлыстың ұлы күні - Наурыз мейрамы қарсаңында 18 отбасы жаңа баспанға ие болды.

Ай-Керім ЖАҚЫП,
«Semei tañu»

Аудан орталығы Қарауыл ауылында көп жылдан бері бос тұрған үш қабатты тұрғын үй облыс әкімі Берік Уәлидің қолдауымен қайта жаңғыртылып, пайдалануға берілді. Пәтерлер мемлекеттік тұрғын үй кезегінде тұрған азаматтарға табысталды. Пәтер кілттерін табыстауға арналған салтанатты жиынға қатысқан облыс әкімінің орынбасары Серік Төленбергенов аймақ басшысының құттықтауын жеткізіп, қоныс иелеріне ақжарма тілегін арнады. Жаңа тұрғын үйден 1 бөлмелі 5 пәтер, 2 бөлмелі 11 пәтер, сондай-ақ 3 бөлмелі 1 пәтердің кілттері кезекте тұрған отбасыларға берілді. - Бүгін біз көптен күткен баспанамызға қол жеткізіп отырмыз, шексіз қуаныштымыз. Көп қабатты тұрғын үйден пәтер берілді. Мемлекетіміздің қолдауымен арманымыз жүзеге асты, облыс және аудан басшылығына алғыс айтамын. Отағасы бақилық болған соң жалғыз басты ана ретінде 2021 жылы баспана кезегіне тұрдым. Бүгін екі бөлмелі пәтер алу бақыты бұйырыпты. Үйіміздің іші кең, жарық әрі жайлы. Алғыстан басқа айтарым жоқ. Елімізге амандық, жұртымызға тыныштық тілеймін, жағымды жаңалық көп болсын! – дейді баспанға ие болған аудан тұрғыны Еркежан Өмірбекқызы. Пәтерлер заманауи талаптарға сай жөндеуден өткізіліп, тұрғындарға қолайлы жағдай жасалған. Айта кетерлігі, бұл соңғы жылдары берілген алғашқы көп қабатты тұрғын үй болып отыр. Жалпы, Абай ауданында 607 адам мемлекеттік тұрғын үй кезегінде тұр.

БЕСҚАРАҒАЙ

ҚОНЫС ТОЙЫН ТОЙЛАДЫ

Бесқарағай ауданына 2018-2025 жылдар аралығында еңбек күші артық өңірлерден еңбек күші тапшы өңірлерге қоныс аудару аясында 72 отбасы көшіп келді. Қоныс аударушыларға мемлекеттік қолдау шаралары көрсетілді.

Былтырғы жылы жоспарлы жұмыстардың нәтижесінде Алматы қаласынан көші-қон бағдарламасы арқылы Бесқарағай ауылына бір жас отбасы қоныс аударған болатын. Жасқайратовтар отбасы көшіп келген бойда аудандық Мансап орталығының көмегіне жүгініп, қоныс аудару бағдарламасы бойынша толық ақпарат алды. Өңірлік комиссияның шешімімен алдымен мемлекет тарапынан көшу шығындары өтелді. Осыған дейін үй жалдап тұрып жатқан жас отбасы осы наурыз айында экономикалық ұтқырлық сертификатына ие болып, аудан орталығынан баспана алды. Алматыда үлкен мегаполисте біршама жылдар қызмет жасап, ата-аналарының жанында болып, оларға қарайласу мақсатында ауылға көшіп келген отбасының бұл қадамдары мақтауға тұрарлық. Үйдің иесі Мұрат - электр маманы. Бүгінгі таңда өз мамандығы бойынша тұрақты жұмысқа орналасты. Жолдасы Алтынай Жақсылық - жо-

ВОЛОНТЕРЛЕР БЕЛСЕНДІЛІГІ АРТЫП КЕЛЕДІ

Бесқарағай ауданында Халықаралық Волонтерлер жылы аясында еріктілер қозғалысын дамытуға ерекше көңіл бөлінуде. Аудан еріктілері маңызды әлеуметтік мәселелерді шешуге атсалысып, түрлі қайырымдылық және қоғамдық бастамаларды жүзеге асырып келеді.

Өткен қаңтар – ақпан айлары аралығында аудан көлемінде еріктілердің белсенді атсалысуымен бірқатар іс-шаралар ұйымдастырылды. Осы кезеңде волонтерлердің қатысуымен 24 адамды қамтыған 20 іс-шара өтті. Атап айтсақ, жалғыз басты қарттарға, әлеуметтік жағынан аз қамтылған отбасыларға, жалғыз басты, көп балалы аналарға арналып «Қамқор жүрек», «Бірге мейірімді болайық», Бесқарағай ауданының төтенше жағдайлар бөлімімен бірлескен «Жақсылық жаса» қайырымдылық акциялары, Алғыс айту күніне орай «Алғысым шексіз» акциясы, әйелдердің қоғамдағы, отбасындағы рөлін көрсету мақсатында «Әлемнің мәні әйелде» акциясы, «ЭкоSana», «Жасыл сана» экологиялық акциялары ұйымдастырылды. Аталған шаралар барысында экологиялық сенбіліктер өткізіліп, қарт адамдар мен әлеуметтік тұрғыдан осал топтағы отбасыларға көмек көрсетілді. 234 волонтер - жастар мен белсенді тұрғындар қоғам игілігі үшін ұйымдастырылған бастамаларға ұйымшылдықпен қатысып, аудан тұрғындарына жан-жақты қолдау көрсетуде. Волонтерлер ауылдық округтерде де түрлі қоғамдық шараларға атсалысып, тұрғындардың тұрмыс-тіршілігін жақсартуға өз үлестерін қосуда. Мұндай бастамалар аудан тұрғындары арасында өзара көмек, мейірімділік және жауапкершілік мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді.

БОЛАШАҚҚА БАҒДАР БЕРГЕН КЕЗДЕСУ

Бесқарағай ауылы мектебінде кәсіптік бағдар беру жұмыстары аясында әр салада еңбек етіп жүрген мамандармен кездесу өтті. Мектептің кәсіптік бағдар беруші педагогі С.Шакарованың ұйымдастыруымен мектеп түлектеріне арналған «Мамандықтар марафоны – 2026» атты бейнефильм көші өтті. Іс-шараның басты мақсаты – оқушыларға әр түрлі мамандықтар туралы кеңінен ақпарат беру, олардың қабілеті мен қызығушылығына сәйкес болашақ мамандықты дұрыс таңдауы үшін бағыт-бағдар көрсету. Кешке ауданымызда әр түрлі салада еңбек етіп жүрген білікті мамандар қатысып, өз мамандықтарының ерекшеліктері мен маңызы туралы айтып, өмірлік тәжірибелерін бөлісті. Қонақтар бір күндік жұмыс барысын бейнефильм арқылы көрсетіп, таңдаған мамандықтарының қоғамдағы рөлі мен жауапкершілігі туралы кеңінен түсіндірді. Мұндай көрнекі түрде ұсынылған ақпарат оқушыларға әр мамандықтың қыр-сырын тереңірек түсінуге мүмкіндік берді. Іс-шара барысында «Маманнан маманға сұрақ» аидары бойынша сұрақ – жауап ұйымдастырылып, қатысушылар әр түрлі мамандықтар бойынша пікір алмасты. Мамандар өз салаларының ерекшеліктері, еңбек жолындағы тәжірибелері мен жетістіктері туралы әңгімелеп, жастарға пайдалы кеңестер берді. Сонымен қатар «Мамандықтар палитрасы» атты арт-терапевиялық шара өткізілді. Бұл бөлімде оқушылар шығармашылық арқылы өздерінің болашақ мамандығы туралы ойларын, армандарындағы кәсіптерін сурет арқылы бейнелеп жеткізді. Аталған жұмыс оқушылардың қиялын дамытып,

болашаққа деген сенімін арттыруға бағытталған. Іс-шараға ата-аналар да қатысып, қолдау көрсетті. Ата-ана мен мектептің тығыз байланысы оқушылардың жан-жақты дамуына және дұрыс бағыт-бағдар алуына үлкен мүмкіндік береді. Мектеп ұжымы балалардың болашағына бейжай қарамай, осындай тәрбиелік мәні зор шараларға қатысып, белсенділік танытып жүретін ата-аналарға алғыс білдірді. Алдағы уақытта да ата-аналарды мектептің қоғамдық жұмыстарына белсене қатысуға, оқушыларды түрлі іс-шараларға тартуға және олардың болашаққа сенімді қадам жасауына бірге үлес қосуға шақырды. Жас ұрпаққа дұрыс бағыт-бағдар көрсетіп, өз қабілеттерін сай мамандықты таңдауға көмекте-

су өте маңызды. Мамандық таңдау – жас ұрпақтың өміріндегі маңызды қадам. Әрбір оқушы болашақ мамандығын айқындау барысында өз қызығушылығы мен қабілетін ескере отырып, саналы таңдау жасауы қажет. Себебі сүйікті ісімен айналысқан адам ғана кәсіби тұрғыда жетістікке жетіп, қоғамның дамуына өз үлесін қоса алады. Осындай мазмұнды кездесулер оқушыларға мамандық әлемін жақынан танып-білуге, өз мүмкіндіктерін бағалауға және болашаққа сенімді қадам жасауға үлкен мүмкіндік береді. «Мамандықтар марафоны – 2026» кеші де жас ұрпаққа ой салған, тәрбиелік мәні зор тағылымды шара болды.

С.ШАКАРОВА,
кәсіптік бағдар беруші педагог

Абай ауданында жасөспірімдер арасында қазақ күресінен облыстық ашық турнир өтті Жарыс КСРО спорт шебері, Қазақстанның екі мәрте «Түйе палуаны», алты дүркін чемпионы, Орта Азияның бірнеше дүркін чемпионы Мағауия Тайтөлеуұлы Оразбековті еске алуға арналды.

ЖАС БАЛУАНДАР БАҚ СЫНАДЫ

Ай-Көркем МАҚЫШ,
«Semei tañu»

Ауданның спорт сүйер қауымы мен жас балуандар үшін бұл тек бәсеке-лестік алаңы ғана емес, сондай-ақ ұлттық спортты дәріптеп, салауатты өмір салтын насихаттаудың тамаша мүмкіндігі болды.

Турнирдің ашылу салтанатында сөз алған аудан басшысы Мейржан Смағұлов Мағауия Тайтөлеуұлының спорттағы жетістіктеріне тоқталып, мұндай іс-шаралардың маңыздылығын атап өтті. Ал Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, «Құрмет» және «Парасат» ордендерінің иегері Төлеген Жанғалиев жас спортшыларға батасын берді.

Жас спортшыларға қолдау көрсету, олардың бойында ұлттық спортқа деген қызығушылықты ояту, қазақ күресін дәріптеу және жастар арасында салауатты өмір салтын насихаттау мақсаты көзделген турнирде Семей қаласы мен Аягөз, Бесқарағай және Абай аудандарынан келген 120-ға жуық жас балуан 10 салмақ дәрежесі бойынша өзара мықтыларды анықтады.

Жарысқа ҚР оқу ісі-

нің үздігі, спорт ардагері Байболат Төреханов, Мағауия Оразбековтің ұлы Қизат Мағауияұлы мен немерелері Қайыржан, Серікжан қатысты. Турнир жеңімпаздары медальдармен, дипломдармен және арнайы сыйлықтармен марапатталды. Әр қатысушы үшін бұл жарыс үлкен тәжірибе, баға жетпес сабақ болды.

Абай ауданында қазақ күресі мен самбо спортының дамуына зор үлес қосқан Мағауия Оразбеков 1948 жылы Қарауыл ауылында дүниеге келген. Мағауия Тайтөлеуұлы әскери борышын өтеп келгеннен

кейін аудандық кәсіптік-техникалық училищеде жұмыс істеді. 1971 жылы «Қайрат» спорт қоғамының төрағасы болып сайланып, спортқа толық бет бұрды. 1972 жылы Қазақ КСР спорт шебері, 1973 жылы КСРО спорт шебері атанды. Қазақстан құрамасының мүшесі ретінде ел намысын қорғады. Оның жетекшілігімен «Қайрат» спорт қоғамының шәкірттері облыстық және республикалық жарыстарда жоғары нәтижелерге қол жеткізді. Мағауия Тайтөлеуұлының есімі ел жадында сақталып, өнегелі өмірі кейінгі жас буынға үлгі болып қала бермек.

Бесқарағай ауданының
Мансап орталығы

АҚСУАТ

ТАЗАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРЫ БАСТАЛДЫ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев халыққа үндеу жасап, «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасының жаңа кезеңіне жол ашатын ауқымды экологиялық акцияны бастап берді. Еліміздің барлық өңіріндегі сияқты, Ақсуат ауданында да тазалық жұмыстары қолға алынды.

Еркежан ҚАЙСА, «Semei tanu»
Аудан орталығында «Ақсуат» коммуналдық кәсіпорнының ұжымы ауқымды тазалық жұмыстарын ұйымдастырды. Мекеме ұжымы арнайы техникалардың көмегімен ауыл көшелерін күл-қоқыстан, қар мен мұз қалдықтарынан толықтай тазартып, жол жиектері мен арық-атыздарды ретке келтірді. Сонымен қатар қоғамдық орындар мен жаяу жүргіншілер жолдары тазартылып, тұрғындардың жүріп-тұруына қолайлы жағдай жасалды. Тазалық жұмыстарына заманауи техника тартылды. Қар күрейтін және қоқыс тасымалдайтын арнайы көліктер үздіксіз жұмыс істеп, белгіленген аумақтарды ретке келтірді. Бұл

өз кезегінде жұмыстың тиімді әрі сапалы атқарылуына мүмкіндік берді.
Аудан халқы да, жылдағыдай, бастамаға қолдау білдіріп, өз үлестерін қосуда. Тұрғындардың бірі өз аулаларын ретке келтіріп, үйінің айналасын тазартуға кіріссе, енді бірі сенбілікке шығып, ауыл тазалығына атсалысуда. Мұндай бірлескен күш қоғамда қоршаған ортаға деген ортақ жауапкершіліктің артып келе жатқанын көрсетеді.
Тазалық – мәдениеттің айнасы. Алдағы уақытта «Таза Қазақстан» жалпыұлттық экологиялық бағдарламасы аясында санитарлық тазалық, абаттандыру жұмыстары аудан көлемінде қолға алынады.

8

ДАРЫНДЫЛАР ДАРАЛАНДЫ

Абай облысы білім басқармасының «Дарын» орталығы және Семей қаласы білім бөліміне қарасты Балалар өнер мектебінің бірлесе ұйымдастыруымен өткен ҚР еңбек сіңірген қайраткері Теміржан Базарбаев атындағы VI Халықаралық байқауда Ақсуат ауданы А.Байқыдыров атындағы Саз мектебінің жетіген сыныбының оқушылары Аяла Бауыржан мен Ақмарал Мұратбек аспапта орындау жанры бойынша I орынды иеленді.

Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ, «Semei tanu»

Байқауға еліміздің түкпір-түкпірінен және шет елдерден келген өнерпаздар қатысып, түрлі номинациялар бойынша өз шеберліктерін ортаға салды. Жас таланттарға қолдау көрсету, өнерін шыңдау, шығармашылық әлеуетін дамыту мақсатында өткізілген өнер сайысының қорытындысы бойынша, А.Байқыдыров атындағы Саз мектебінің жетіген сыныбының оқушылары Аяла Бауыржан мен Ақмарал Мұратбек жоғары деңгейде өнер көрсетіп, I орынды жеңіп алды. Жас орындаушылардың шеберлігі мен ұлттық аспапта ойнау мәдениеті қазылар алқасының жоғары бағасына ие болды.

Өнерлі оқушылардың жетістігінде олардың жетекшісі Айгүл Бөлекжанованың еңбегі зор. Бұл жеңіс - ұстаз бен шәкірттің үйлесімді еңбегі мен табандылығының нәтижесі. Өнерлі өрендердің жеңісі - аудан үшін үлкен мәртебе, үлкен мақтаныш. Жас дарындардың бұл жетістігі – ауданда ұлттық өнердің өркендеп, жас буынның өнерге деген қызығушылығының артып келе жатқанын көрсетеді. Байқауда топ жарған өнерпаздар мен олардың жетекшісіне шығармашылық табыс, толағай жетістіктер мен жаңа белестер тілейміз.

КӨКПЕКТІ

АУДАН ДАМУЫ ДЕПУТАТТАР НАЗАРЫНДА

Көкпекті ауданының әкімі Нұрбек Қошқарбаев жуырда арнайы жұмыс сапарымен Астана қаласына барып қайтты. Сапардың басты мақсаты - өңірдегі өзекті мәселелерді халық қалаулыларымен бірлесе талқылап, нақты шешімдер қабылдау.

Іссапар барысында аудан басшысы Парламент Сенатының депутаты Қайрат Тастекеев, сондай-ақ Мәжіліс депутаттары Нұртай Сабильянов пен Ринат Зайытовтың қабылдауында болды. Халық қалаулыларымен кездесу барысында Көкпекті ауданы үшін маңызды бірқатар түйткілді мәселелерді көтеріліп, оларды шешу жолдары кеңінен талқыланды.

Аудан әкімінің айтуынша, өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына кедергі келтіріп отыр-

ған мәселелерді дер кезінде көтеру қажет. Бұл ретте орталық мемлекеттік органдармен және Парламент депутаттарымен тығыз байланыс орнату ерекше маңызға ие. Кездесу барысында инфрақұрылым, әлеуметтік сала, ауыл шаруашы-

лығы және тұрғындардың тұрмыс сапасын арттыруға қатысты өзекті ұсыныстар ортаға салынды.

Өз кезегінде халық қалаулылары өңірдегі ахуалға бейжай қарамайтындықтарын білдіріп, көтерілген мәселелердің маңыздылығын атап өтті. Депутаттар жергілікті жерлердегі нақты жағдайды білу тиімді шешім қабылдаудың негізгі шарты екенін айтып, Көкпекті ауданының дамуына серпін беретін бастамаларды қолдауға дайын екендерін және тиісті мемлекеттік органдармен бірлесіп жұмыс жүргізілетінін жеткізді.

Жалпы, бұл кездесу Көкпекті ауданы үшін маңызды болды. Өңірдегі мәселелерді республикалық деңгейде көтеру түйткілдердің оң шешімі табуына ықпал ететіні анық. Көкпекті ауданы әкімдігі тарапынан өңірдің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге, жергілікті халықтың әл-ауақатын арттыруға бағытталған жұмыстар жүйелі жалғасын табады.

айтты.

Кездесу барысында жұмыс тобының мүшелері студенттерді ауданның әлеуметтік-экономикалық әлеуетімен таныстырып, білім, медицина және өзге де салалар бойынша бос жұмыс орындары туралы нақты ақпарат берді. Сонымен қатар ауданға қоныс аударған жағдайда мемлекет тарапынан қандай қолдау шаралары көрсетілетінін (жұмысқа орналастыру, тұрғын үй, көтерме жердемақы, жеңілдетілген несиелер және өзге де бағдарламалар) түсіндірді.

Бұл бағыттағы шаралардың жемісті жүзеге асуына жақында облыс әкімі Берік Үлдідің бастамасымен қолға алынған «Қаладан — ауылға» қанатқақты жобасы серпін беріп отыр. Негізгі мақсат — ауылдарды сақтап қалу, мектептердің жабылуына жол бермеу және елді мекендерді дамытуға бағытталған жұмыстарды сапалы жүргізу.

БОРОДУЛИХА

12 ТОННА ҚОҚЫС ШЫҒАРЫЛДЫ

«Таза Қазақстан» жалпыұлттық экологиялық акциясы және Наурызнама онкүндігі аясындағы Тазару күніне орай Бородулиха ауданында тазалық шаралары ұйымдастырылды.

Аталған акцияға ауданның барлық 18 ауылдық округінің тұрғындары белсенді түрде қатысты. Тазалық жұмыстарына мемлекеттік қызметшілер, түрлі ұйым қызметкерлері және жастар жұмылдырылды.

Іс-шара барысында қоғамдық орындар тазартылып, ретке келтірілді. Жүргізілген жұмыстардың нәтижесінде шамамен 12 тоннаға жуық қоқыс шығарылды.

- Елді мекендердің тазалығы әрбір тұрғынның жеке жауапкершілігінен басталады. Қоршаған ортаға ұқыпты қарау күнделікті өмір салтына айналуы тиіс, – деп атап өтті Бородулиха ауданы әкімінің міндетін атқарушы Талғат Мұратов.

Ауданда «Таза Қазақстан» жобасы аясында тұрақты түрде сенбіліктер мен экологиялық акциялар өткізу жоспарланып отыр.

Айта кетсек, елімізде жүзеге асып жатқан «Таза Қазақстан» тұжырымдамасы аясында барлық өңірде бұлақтарды тазартуға бағытталған «Мөлдір бұлақ» экологиялық акциясы басталды. Акция барысында қатысушылар бұлақтардың көзін ашып, қалпына келтіреді. Сонымен қатар айналасындағы аумақтар тазартылып, абаттандырылады.

Абай облысы әкімінің баспасөз қызметі

АЯГӨЗ

АШЫҚ ЕСІК КҮНІ

Аягөз ауданының полиция бөлімінде жастарды мемлекеттік қызметке тарту, құқық қорғау саласына қызығушылықтарын арттыру мақсатында Ашық есік күні өтті.

Аталған шараға аудан жастары, студенттер мен мектеп оқушылары қатысып, полиция қызметінің қыр-сырымен жақынырақ танысуға мүмкіндік алды. Іс-шара барысында қатысушыларға полиция қызметінің негізгі бағыттары жан-жақты түсіндіріліп, құқық қорғау органдарының күнделікті жұмысы туралы ақпарат берілді.

Сонымен қатар заманауи технологиялардың қолданылуына ерекше назар аударылды. Қонақтарға бейнебақылау камераларымен жұмыс істеу тәртібі көрсетіліп, олардың қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызы кеңінен түсіндірілді.

Кездесу барысында жастар өздерін қызықтырған сұрақтарын қойып, полиция қызметкерлерінен нақты жауаптар алды. Мұндай ашық форматтағы кездесулер жас буынның құқық қорғау саласына деген қызығушылығын арттырып, болашақ мамандық таңдауда маңызды бағыт-бағдар беретіні атап өтілді.

Іс-шара соңында ұйымдастырушылар осындай тәрбиелік әрі танымдық шаралар алдағы уақытта да жалғасын табатынын жеткізді.

БЕСҚАРАҒАЙ

CALL-ОРТАЛЫҚ АШЫЛДЫ

Бесқарағай ауданында «Қаладан — ауылға» жобасы аясында қоныс аударуға ниетті азаматтарға қолдау көрсету мақсатында арнайы Call-орталық өз жұмысын бастады.

Жобаның негізгі мақсаты — қала тұрғындарын ауылдық жерлерге көшуге ынталандыру, сондай-ақ оларға қажетті ақпараттық және консультациялық қолдау көрсету болып табылады.

Жаңадан ашылған анықтама орталығы арқылы азаматтар бағдарлама шарттары, ұсынылатын әлеуметтік қолдау шаралары, тұрғын үймен қамтамасыз ету мүмкіндіктері және бос жұмыс орындары туралы толық мәлімет ала алады. Сонымен қатар, қоныс аудару тәртібі мен қажетті құжаттар жөнінде де кеңес беріледі.

Егер сіз Бесқарағай ауданына көшіп келуді жоспарлап отырсаңыз, call-орталыққа хабарласып, толық ақпарат ала аласыз.

Ұялы телефон: +7 777 515 7232

Байланыс телефоны: 8 (72-236) 9-07-07

Аталған жоба аясындағы жұмыстар алдағы уақытта да өз жалғасын табатын болады.

БОРОДУЛИХА

ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАНДАРДЫҢ ЖҰМЫСЫМЕН ТАНЫСТЫ

Аудан әкімі Талғат Мұратов аудандығы әлеуметтік нысандардың жұмысымен танысты.

ХҚКО, жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі, архив, Мансап орталығы, Отбасын қолдау орталығы, арнаулы әлеуметтік қызмет көрсету орталығы, жер қатынастары бөлімі және аумақтық сайлау комиссиясы орналасқан ғимаратта болып, әрбір мекеме орналасқан кабинеттерді аралап, қызметкерлермен сөйлесті.

Сонымен қатар, нысанның техникалық жай-күйіне де назар аударған әкім өткен жылы бірқатар бөлмелерде жөндеу жұмыстары жүргізілгенімен, дөліздер мен кейбір кабинеттер әлі де жөндеуді қажет ететіндігін атап өтті.

Сондай-ақ арнаулы әлеуметтік қызмет көрсету орталығында аудан үшін маңызды мәселелердің бірі – реабилитациялық орталық ашу тақырыбы да қозғалды. Талғат Батырұлы бұл бастаманың өзектілігін атап өтіп, оны кейінге қалдырмай, нақты шешімдер қабылдау қажеттігін тілге тиек етті.

ЖАҢАСЕМЕЙ

БҰЛАҚ КӨРСЕҢ, КӨЗІН АШ

Елімізде «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы аясында бастау алған «Мөлдір бұлақ» акциясына Абай облысының жастары да қолдау білдірді. Экологиялық акция табиғи су көздерін сақтауға, экологиялық мәдениетті дамытуға бағытталған. Осы орайда «Абай жастары» жастар ресурстық орталығы, Жаңасемей ауданы әкімдігінің жастар ресурстық орталығы және Қоғамдық келісім орталығының жастары бірлесіп, сенбілік өткізді.

Сенбілік барысында жастар Күшікбай асуындағы бұлақ көзін ашып, айналасын қоқыстан тазартты. Акцияға қатысқан жастар табиғатты аялау, қоршаған ортаға, жан-жануарларға жауапкершілікпен қарау әрбір азаматтың парызы деп санайды. Жастардың ойынша, «Мөлдір бұлақ» акциясы облыста кең қолдау тауып, экологиялық ахуалды жақсартуға оң әсерін тигізеді.

- Табиғатты қорғау – жеке азаматтың міндеті емес, бұл - болашақ ұрпақ алдындағы ортақ жауапкершілік. Аудан халқын тазалық жұмыстарына белсенді қатысуға, жалпы, қоршаған ортамызды таза ұстауға шығарамыз,- дейді ұйымдастырушылар.

ҰРЖАР

КӘСІПКЕРЛЕРДІ ҚОЛДАУ ТЕТІКТЕРІ ТҮСІНДІРІЛДІ

Ұржар ауданында, аудан әкімінің тапсырмасына сәйкес, кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімі мен «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының аудандық филиалы тарапынан ауыл шаруашылығы саласын дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламаларды түсіндіру жұмыстары жүйелі түрде жүргізілуде.

Аталған жұмыстар барысында Алтыншоқы, Жаңа Тілек, Жоғарғы Егінсу және Егінсу ауылдық округтеріндегі шаруа қожалықтары басшыларымен кездесулер өткізіліп, жеңілдетілген несиелер алу шарттары мен мемлекеттік субсидиялау бағдарламалары туралы кеңінен ақпарат берілді. Кездесулер барысында шаруаларға мемлекеттік қолдау тетіктері түсіндіріліп, оларды тиімді пайдалану жолдары таныстырылды.

Сонымен қатар Қарақол, Шолпан, Қоңыршөулі және Салқынбел ауылдық округтеріндегі шаруашылық басшылары арасында да осындай түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Мамандар қатысушылардың сұрақтарына жауап беріп, мемлекеттік бағдарламаларға қатысу жолдарын түсіндірді. Бұл бағыттағы жұмыстар алдағы уақытта да жалғасын табатын болады.

Бұл оқиға елді қатты дүрліктірді...

Көктем ерке қыздай қылықты. Құн қызыл ара-йын таратып, жаңа атып келеді. Ақмұнар уыз сәт. Жота үстіне еңтігіп шығып едік, бастарына ақ-жаулық жамылған өркешті таулардан ескен сал-қын самал бойымызды тез сергітті.

— Азамат, енді сәл демалайық. Қарашы, төңірек жасанып, құлпырып тұр емес пе? — деді Қоспанов ағай қолындағы таяғына сүйеніп. — Осындай тамаша рахат кезде қалай ғана жап-жас болып ұйықтап жатасың, ә? Қарашы керемет қой. Бүкіл төңірек тамылжып тұр, тап-таза.

Қоспанов — аудандық соттың төрағасы, алпысты алқымдап қалған сабырлы, салқынқанды кісі. Ешуақ ашылып көп сөйлемейді, ешкіммен емен-жарқын ашылып та кетпейді. Ұзын етіп салынған үйдің бір жақ шетінде сол кісілер тұрады, екінші жағын маған жақында ғана берген.

Көршім жұмысына жаюу барып келеді. Маған машина келіп тұрады. Кездесіп қалсақ, сөлемнен артыққа бармай өте шығады.

Кеше түсте есік алдында кездесіп қалғаным-да:

— Азамат, қатты толып барасың. Жүрегіңе салмақ түсіресің ғой. Менімен бірге күнде таңертеңгілік серуенге шықсаңшы, — дегені.

— Жарайды, аға. Қай уақытта дайын тұрайын? — Сағат алтыда осы жерде бол, — деді де баппен басып үйіне кіріп кетті.

Түнде қайта-қайта оянып, бесте тұрып алып, жуынып-шайынып, спорттық киімдерімді киініп шыққан бетім.

Қоспанов ағаның қолында шаңғышылардың ұшы үшкір ақ таяғы, басында тоқылған берет.

— Ал, кеттік, қарағым, — деп жылдам-жылдам қарыштай басып алға түсіп жүріп кетті. Аудан орталығының сол жақ иығындағы ұзын биік жотаға тік шыққанша жүрегім аузыма тығылып, терлеп жүріп бердім.

Еңтігімді басып төңірегіме қарасам ,санам саф ашылып, ғажап көрініске жанарым тұтылды.

Көкзеңгір аспан шыныдай мөлдір. Түнде төгіп өткен нәсерден көкжасыл шалғындағы шықтар мөлт-мөлт етіп, күнге көзін ашып-жұмып өркелейді. Жұдырықтай құс дәл төбемізде ту биікке көтеріліп барып, қуанышты әуендерін шырқай төгіп, бір орында қалықтап тұрып қалды.

Қара жер жарықтық мұртынан күліп, шуаққа арқасын төсеп, рахаттана керіліп жатыр.

— Азамат, сен білмейсің. Он тоғыз жыл бұрын менің әйелім екі баласымен тасқыңа түсіп, мерт болды. Мына Есік келі сұрапыл тасып, үйімізді қаңбақ құрлы көрмей қиратып алып кетті. Инфарк алып ауруханаға түстім, әй мен де кетіп қалармын деуші едім. Дәрігерімнің ақылымен күнде осылай төңертеңгісін серуендетуді әдетке айналдырып, қатарға қосылдым ғой.

— Анау не? — деп Қоспанов жотаның жоғарғы жағын таяғымен нұсқай көрсетті.

Екі адам сұлай құлап жатыр. Жүрегім тас төбеме шықты.

— Біреулер өлтіріп кетті ме екен? — дегенімде Қоспанов ағай солай қарай жүре бастады.

Көкбурыл жусаны балақтанған қырқада қыз бен жігіт қушақтасып жатыр екен.

— Әй, мынау Темірғали ғой, — деп жандарына келгенде бірден таныды. Темірғали бізде істейді, биыл оқу бітіріп келген журналист, сұрбобдақ.

— Қарақтарым, қане тұра қойыңдар! — деп сот төрағасы дауыстағанда екеуі де ояна сала ұялып, қысылып қалды.

— Таңды бірге қарсы алайық деп едік... — деп, Темірғали шашын сипай күмілжіді. Қыз ұяла түрегеліп, теріс қарап шашын жөндеді.

— Мынау Гүлжан деген медестра, — деп бойжеткенмен таныстыра бастады. Қыздың томпақ беті қыл-қызыл боп кетті, жанарын төмен салып, үсті-басын реттей бастады.

— Мына кісі — Қоспанов деген ағамыз. Ал, Азамат Бейбітұлы — жазушы, біздің газеттің бас редакторы, — деген Темірғалидың сөзін бөлген Қоспанов:

— Демала беріңдер. Біз кішкене дене шынықтырып жүр едік, — деп олардан арқан бойы ұзап бара жатқанымызда гүрс еткен мылтық даусы естілді.

— Әй, бұл не сонда? — деп Қоспанов шөкелеп отыра қалды. Іле тағы да атылған тарс еткен үн денемізді дірілдетті.

— Кімдер бұл таң атпай атысып жатқан?..

Қоспанов ағай беретін баса киіп баспалай жотадан асып, төменге тесіле қарады. Сай табанында төңірегі көкпеңбек болып жататын әулие бұлақ бар. Басындағы өскен қарағаштан қысы-жазы шулаған құстар үзілмейді. Түбінен жыламсырап бастау ағады да, екі шақырымдай жердегі өзенге жетпей жерге сіңіп кетеді.

Сонымыздан жүгіре басып келген Темірғалидың көзі өткір екен:

— Өне, бұлақ басында екі адам жатыр! — деді. Қорқақтап жақындап, дауыс жетер жерге барғанда:

— Әй, тұрыңдар қане, мылтықтарыңды лақтырыңдар! — деп кезек-кезек айқайладық. Бұлақ басы тым-тырыс. Шошынған құстар аспанда айналып, ағашқа қайта қона алмай жүр.

Жақындап келгенде байқадым әулиебұлақ жанында екі адам айқасып жатыр. Біреуі сүмбіл шашы жайылып кеткен үріп ауызға салғандай аппақ бойжеткен. Екіншісі қара костюм киген жігіттің бір қолында қосауыз мылтық. Екеуі де қанқан. Жүрек тұсынан оқ тиген жер қыздың аппақ көйлегінің кеуде тұсын қызылқүренте бояп тастаған.

Қоспанов тамырларын ұстап көріп:

— Екеуі де үзіліп кетіпті! — деп басындағы тоқыма беретін шешіп, қолына алды.

— Қайран жастар-ай! — деген Гүлжан пысылдап жылап жүр. Темірғали еңкейіп:

— Аға, мына қыздың қолында қағаз бар екен! — деді. Қоспанов аға абайлап барып оны алып маған берді.

— Темірғали, сендер зымырап барып милицияға хабар беріңдер, біз осында боламыз! — деп еді, Гүлжан екеуі қол ұстаса жүгіріп кетті.

— Мен көзілдірікіз көрмеймін. Мынау хат екен. Азамат, дауыстап сен оқышы, — деп қағазды маған берді. Оны оқығанда үнім дірілдеп, әзер шықты.

«...Райхан екеуімізге үйленуге неге рұқсат бермедіңдер? Мені ку кедей деп Райханның әке-шешесі өлердей қарсы болды. Екеуіміздің ата-аналарымыз тәтті шайға үйіне ақылдасуға барғанда, бір-бірлерімен шәк-шөлектей шығып, әбден қарға-сілеп ұрысып. Сүйектен өтер өмірлік қара таңба боларлық сөздермен балағаттап, қайта көрместей боп әбден ашуланып,

долданыпсыңдар. Менің әке-шешем: «Енді ол қыздың басы алтын, аяғы күміс болса да босағамнан аттатпаймыз», — деп мені тұқыртып, ашуға булығып, зарлап айтқандарын қалай ұмытайын.

Райхан екеуіміздің жазығымыз не? Ол да, мен де әке-шешемізден жалынып, жалбарынып, жылап-еңіреп қосылуға қаншама рет рұқсат сұрадық. «Жеті атаңнан бері жарымаған қу тақыр кедейсіңдер. Алтындай қызымызды сендерге бергенше, негрге бергенім артық», — деп Райханның шешесі қара тастай қатып осылай дегенде екі қолымызды төбеме қойып безіп кеттік қой. Үлкен бір корзина гүл алып Райхандікіне бардым. Бәрі есік алдындағы тапшанда шай ішіп отыр екен. Менің сәлемімді бірі алмай сұрланған әке-шешесі қызын екі жақтап жетелей үйге кіріп кетті де, іле ауылында қойма меңгерушісі болып істейтін әкесі қайта шықты. Қолында қосауыз.

— Әй, жарымаған жүгермек. «Қатын аламын десең, отын ал» деген. Қызыма жолама, атып тастаймын, — деп қалшылдап, жынданып мылтығын кеудеме кезеп, мен әкелген корзина гүлді бір тепті. Қызыл ала гүлдер ауласында шашы-

АСПАҢҒА ҰШҚАН АҚ ПЕРІШТЕЛЕР

(Әңгіме)

лып қала берді. Мені итше қуып шықты.

Жігерім қара жер боп қайттым ғой. Райханды бөлек бөлмеге қамап, үйінен шығармай аңдып күзетіп ұстады.

Міне, бүгін Райханым — жаным ұрланып қашып шығыпты. Әке-шешелері көрші облысқа туыстарының тойына кетіпті. «Сені осымен әкем атып тастауы мүмкін. Бір жерге тығып тастайық», — деп қосауызды ала келіпті.

Райхан, сенсіз өмір жоқ маған. Сені сол көрші облыстағы туыстарың арқылы ұзатпақ болып жанталасып жатқанын жылап отырып айттың ғой. Екеуіміз әулиебұлақ басына келіп көп сөйлестік. Біз үбірлі-шүбірлі боламыз, осы ауылда үй саламыз, көбейеміз, өсеміз деп талай армандадық қой.

Райханды бауыры, шешесі жеке бөлмеге тығып, әбден ұрып-соғыпты. «Қу тақыр кедейге бермейміз. Онда сирағыңды жағып, қайыршы құң боп өлесің», — деп долданыпты. Екеуімізге де мына жарық дүниеде орын жоқ екеніне көзіміз жетті. Ақыры жылап отырып, о дүниеде бірге болайық деп анттастық.

Қош бол, қайран құштар ақ қанат махаббатымыз!

Қош бол, тіршілік!

Қош бол, қайран бізден тарамай жатып, көз жұмған үрім-бұтақ — ұрпақтырамыз!

Өтінішіміз Райхан екеуімізді қатар жерлеңіздер, бейітте мәңгілік бірге жатайық! Бұл соңғы тілек-аманатымызды орындаңыздаршы... Махаббатқа зорлық, қорлық жүрмейді.

Жеңіс, Райхан.

18 сәуір, 1981 жыл», — депті.

— Қайран қыршындар-ай! — деп ағам жүрелеп отырып, құран оқыды. Менің көмейіме ащы өксік тығылып, ағыл-тегіл жылай алмай марқұм екеуіне көзім боталап қарай бердім...

Қоспанов аға тізесін қағып орнынан тұрды. Азан-қазан үн шығарып милиция, жедел жәрдем машиналары келіп, қан-қан болып жатқан екеуін алды да кетті.

Оңбай қатты құладым. Ес-түссіз ауруханаға алып келіп, ары-бері қарап, дереу операцияға дайындапты.

Салдыр-гүлдірден ояна кеттім. Екі медбике дөңгелекті зембілмен зырылдатып алып бара жатыр екен.

— Қалқаларым-ау, қайдамын? — дедім жан-жағыма қарап.

— Ата, әйтеуір есіңізді жидыңыз-ау. Операция бөлмесіне апарамыз.

Ақырын байқап қарасам, тұттай жалаңаштандырып, үстімдегінің бәрін шешіп алыпты. Ота жасайтын бөлме сүттей әппақ, самсаған шамдары жарқырап, көз қарқырады.

— Қанша уақыт есімді білмей жаттым?

— Сіз бізге түске салым сағат он екіде түстіңіз. Қазір сағат алты. Бүкіл анализ, қаныңызды тексердік...

— Маған енді операция жасай ма?

— Аға, сабыр сақтаңыз. Бәрі ойдағыдай болады, — деп мені абажадай төбесінен төніп тұрған шарайна секілді электр шамының астына әкеп жатқызды. Осындағы екі-үш ақ халатты оң қолымды байлап, пысылдаған жөшікке қосты. Бажайлап қарасам, қан қысымымды көрсететін аппарат болып шықты. Сол жақ білегімдегі көк тамырға іле салып, шұбырған түтікшелермен сұйық дәрілерді жібере бастады.

— Ата, қорқып кеттіңіз бе? Қысымыңыз көтеріліп тұр. Ештеңе уайымдамаңыз, көресіз әлі шауып кетесіз? — деп егде біреуі бетіме үңіле қарады.

— Наркоз бересіздер ме?

— Өрине, олсыз болмайды. Еш қапа болмаңыз. Хирургтер бізде өте мықты. Бүгіннің өзінде кеш батқанша он үш адамға операция жасалынды. Қазір олар келе жатыр, — деп бір жақ көзінің астында қалы бар келіншек мені тыныштандыра бастады.

Тапырақтап бір медбике жүгіріп кіріп:

— Жаңа осыннан апарылған әйелдің жүрегі тоқтап қалды, — деді дауыстай.

— Өліп қалды ма? — деп қалды келіншек қайта сұрады.

— Иә, өліп қалды. Бәрі ренимацияда, сол жерде, сендерді тез келсін деп шақырып жатыр.

— Мына Азамат Наурызбаевты не істейміз?

— Ата есін білмейді ғой, жата тұрсын, — деген медбикеге жауап беріп те үлгермей бәрі асығыс-үсігіс сыртқа жүгірді.

Суық әрі жаман ой сумаң етіп санамды осып өтті. Мына пышақтан жетпіс беске келіп қаусап тұрған мен аман қаламын ба? Жүрегім өрекіп, бүрк етіп қара тер көмді. Қайран жарық дүние, не деген ыстық едің? Қазір ұзаса ет пісірім уақыттан кейін мүмкін мен де мәңгілікке көз жұмармын.

генде көзімді ашсам, аузы-мұрныма түтік салып тастаған. Тас бөлмеде кондиционер ұрып тұр, тап-тастай, дірдектеп жаурап жатырмын. Бүкіл денем менікі емес секілді, төсімді жарып, жүрек-ке операция жасату өлімге бір табан барып қайту деген сөз. Менің жасымда екінің бірі шыдай бермейді-ау. Аллаға шүкір, көрер күнім бар екен, тәубе, тәубе!..

— Атамыз ояныпты — деді қалды медбике бетіме үңіліп. — Операция өтті, енді жүзге дейін шауып кетесіз, ата! Бұл бөлмені әдейі суық тастай етіп ұстаймыз. Операциядан кейін осында естерін жинайды.

Қасымда орап тастаған екі адамды байқадым. Зырылдауық дөңгелекті зембілмен реанимация палатасына әкеліп жатқызды. Білегіме қайта-қайта дәрі салады, ұйқы ұйғына батып жатам да қоям.

Ертесіне таңертеңгілік қана аузы-мұрнымдағы түтіктерді алды.

—Мен сізге ота жасаған дәрігеріңіз боламын, — деді кеудемді ашып көріп жатқан мосқал мұрынды жігіт ағасы. — Операция жасар кезде Жеңіс, Райхан деп айқайлай бердіңіз ғой. Балаларыңыз

ба, жоқ немерелеріңіз бе?

Сол сәтте кешегі анау ақша бұлттар арасында ақ қанатты ұшып жүрген қос ғашық бейнесі есіме сарт ете оралды.

— Мұндай кезде жүрегіңізге ең жақын жандар еске түседі. Галактикалық, ғарыштық тылсым күш ол. Сізге рух, қуат, күш, жігер беретін жандар олар.

Үндей алмадым, лықсып көзімнен жас төгіліп кетті.

— Ата, ештеңе етпейді, жүрегіңізге қосымша қуат беретін аппарат орнатып береміз. Ештеңе уайымдамаңыз, бәрі жақсы, ата! — деп сылап-сипай шығып кетті.

Ең қиын жерде — өмірім қыл үстінде тұрған ауыр сәтте баяғыда менің орда бұзатын отыз жасымда анау әулиебұлақ жанында атылып қалған қос мұңлық санама оралып, есіме түскені несі?..

Бір жұмадан кейін ғана тұрып, жүруге шамам әзер жетіп, жай палатаға ауыстырды. Қасымдағы сақал-мұрты қаудырап өсіп кеткен шомбал қара кісі іші пысқан ба, әңгімешіл болып шықты. Бұл молда шалға баяғы атылып кеткен қос мұңлықтың дәл операция үстінде есіме кенет орала кеткенін қайран қалып айтып бердім.

— Апырай-ә? Олар — періштелер ғой. Ақ қанат періште болып аспанда ұшып жүр екен жарықтықтар. Сені қолдап, қорғаған сол аруақтар ғой, — деп молда бетін сипады.

— Ойпырым-ай десенңі... Өмір мен өлім арасында не боламын деп жатқанымда сол қос ғашық тура өңімдегідей алдыма келе қалды ғой. Бұл қалай, соған әлі таңмын.

— Кел онда, мен оларға арнап құран бағыштап жіберейін, — деп ақ сақалды молда төсегінде шарт жүгініп отырып алып, екі көзін тарс жұмып құйқылжыта дұға оқыды.

— Анау, сол жотада түнеп, таңды қарсы алған қыз бен жігіт үйленді ме? — деп, оңалғаннан кейін сұрағанда олар жайлы хикаяны да тәптіштеп айтып бердім.

Темірғали мен Гүлжан күзге қарай үйленеміз деп көңілі баладай, пейілі даладай, мәз-мейрам бір-біріне ынтық болып жүргеніне сүйсінетінбіз. Гүлжан — аршыған жұмыртқадай аппақ, жүрісі тіп-тіп, ұзын бойлы бойжеткеннің керіктісі еді. Шымкент жаққа нағашыларына тойға барғанда бір милиционер жігіт алып қашып кетіпті. Темірғали бұл тасбауыр тағдыр төлкегіне шыдай алмай морт сынып, күйреп, құлпаршасы шықты. Өкініш-нала, ашу-ызасын басамын деп арақ ішті, күндіз-түні аузы босамай ащы заһар суға ұянып, кәдімгі мыж-мыжы шыққан маскүнемге айналды. Жұмысқа келмей қызметінен айрылды. Қандай дарынды, кескіні келіскен жігіт біржола құрдымыға құлады.

Қақпаған қыста ескі бұзылған монша ішінде бір топ алқаштармен шатақтасып, біреуі кірпішпен басынан ұрып, жарып, тастап кетіпті. Қайран елгезек тұма талант қор болып солай дүниеден жап-жас қалпында баз кешті. Гүлжандай ғашығына қолы жетпей, айырылып қалғанына өлердей опырылып күйіп кетті, біржола өртеніп кетті.

Ауруханада жатқан жиырма күн бойы Жеңіс пен Райхан есімнен шықпай, ұйықтасам, түсіме де кіріп жүрді. Ақыры ойлай-ойлай ауылымның тау жағынан жер алып, «Махаббат саябағын» салдырамын деген тоқтамға келдім. Жеңісті жерлеп жүргенімізде мүрдеге бірге түсіп кетердей шырылдай жылаған жалғыз тал ондар шамасындағы інісі қазір Астанада үлкен құрылыс корпорациясын басқарады деп естігенім. Сол екеуіміз бірігіп, саябақтың кіреберісіне Жеңіс пен Райханның қол ұстасып тұрған ескерткішін салдырсақ. Үстерінде ақ қанат періштелер ұшып жүрсе...

Жаңа үйленген жас жұбайлар келіп, гүл шоқтарын қоятын қасиетті орынға айналдырсақ...

Осыдан он шақты жыл бұрын қарындасым қайтыс болып, сол жерге қойдық. Жотаның үсті жыпырлаған қалың бейіт, Жеңістің мүрдесін таба алмадым. Әулиебұлақ басы шандатқан қара жол, бастау көзі мүлде бітелген. Қалың бұтақтарынан шуылдаған құстар үзілмейтін жалғыз тал ағаш та жоқ.

Райханды әке-шешелері басқа ауылға апарып жерлепті. Кейін олар біржола көшіп кетіпті.

Әке-шешелері қос ғашыққа кесекөлденең қарсы тұрып, опат қылды. Әйткенмен олар мына ғаламның шалқар аспанында ақ періштелер болып, қол ұстасып ұшып жүр. Сенесіздер ме, мен көрдім...

Махаббат — өрт, дер кезінде байқамасаң, өртеніп кетесіз.

Махаббат — дерт, қатты кетсең, қиялилаңны, жындандырып, ауыр науқасқа ұшыратады. Онымен ойнауға, ғашықтықтың алапат сезіміне қарсы шығуға болмайды-ау...

Қазір аспандағы ақбұра бұлттарға сүзіле ұзақ қарайтын әдет таптым. Шуда-шуда солардың арасынан қол ұстасқан жайнаған Жеңіс пен Райхан шыға келетіндей болады да тұрады.

Нағашыбек ҚАПАЛБЕКҰЛЫ
qazaqadebieti.kz

ҰЛТТЫҚ МҰРА

Ақсуат ауданында «AMANAT» партиясының «Ұлттық мұра» жобасы аясында жергілікті қолөнер шеберлерінің аудандық көрме-байқауы өтті. Іс-шара «AMANAT» партиясының Көкжыра бастауыш ұйымының бастамасымен ұлттық қолөнерді дәріптеу, халықтық дәстүрді сақтау, ұмыт болып бара жатқан дәстүрлі өнер түрлерін жаңғырту және шеберлер шығармашылығын қолдау мақсатында ұйымдастырылды.

КӨРМЕ-БАЙҚАУ ӨТТІ

Көрмеге ауданның жеті ауылынан отызға жуық шебер қатысып, келушілер назарына қазақ халқының тарихы мен дүниетанымын, эстетикалық талғамын танытатын тоқыма, кесте, зергерлік бұйымдар, ағаш және былғары өңдеу бағытындағы жүзден астам қолөнер бұйымдарын ұсынды.

Айтулы шараға «AMANAT» партиясы Ақсуат аудандық филиалының атқарушы хатшысы Тілеуқабыл Көнекбаев, Көкжыра ауылдық округінің әкімі Дулат Шідеров, аудандық ардагерлер алқасының төрағасы Өміртай Семенов және ауыл ақсақалдары қатысты.

– «AMANAT» партиясы «Ұлттық мұра» жобасы аясында мәдени мұраны насихаттауға бағытталған бастамаларды жүйелі түрде қолдап келеді. Бұл көрме-байқау – соның жарқын көрінісі. Қолөнер – халқымыздың рухани қазынасы, ұлттық болмысы мен мәдениетінің ажырамас бөлігі. Ата-баба дәстүрін сақтау – баршамыздың ортақ міндетіміз. Осындай шеберлердің еңбегін дәріптеу арқылы салт-дәстүрлерімізді оны кейінгі ұрпаққа үлгі ету – парызымыз, сондықтан мұндай шаралар жалғасын таба береді, – деді Тілеуқабыл Көнекбаев.

Көрме соңында ұлттық мәдениетті дамытуға үлес қосып жүрген бірқатар қолөнер шеберіне партия атынан алғыс хаттар табысталды. **Х.СӘТИЕВ,**
Ақсуат ауданы

АДАМ ЖӘНЕ ЗАҢ

ӘДЕП КОДЕКСІН САҚТАУ – МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІНІҢ МІНДЕТІ

Мемлекеттік қызмет – қоғам мен мемлекет тарапынан ерекше сенім жүктелген жауапты сала. Сондықтан мемлекеттік қызметшілердің моральдық-әдептілік бейнесіне жоғары талаптар қойылады.

Мемлекеттік қызметші өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, «Мемлекеттік қызмет туралы», «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы», «Құқықтық актілер туралы» заңдарды және өзге де нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алады.

Мемлекеттік қызмет әрдайым мінсіз атқарылуы тиіс. Бұлайша айтқанда, мемлекеттік қызметшілер билік пен қарапайым халық арасын жалғайтын көпір іспетті болуы қажет.

Мемлекеттік қызметшінің сыртқы келбеті де маңызды рөл атқарады. Ол қызметтік міндеттерін орындау барысында мемлекеттік аппа-

раттың беделін арттыруға ықпал етіп, іскерлік, ұстамдылық және ұқыптылық сияқты жалпыға ортақ талаптарға сай болуы тиіс.

Сонымен қатар мемлекеттік қызметші қызметтік жағдайын және онымен байланысты мүмкіндіктерді қоғамдық және діни бірлестіктердің, басқа да коммерциялық емес ұйымдардың мүддесі үшін пайдаланбауы қажет.

Әдеп кодексі мемлекеттік қызметшінің мінез-құлқын, қызметтік міндеттерін және мемлекет пен азаматтар арасындағы қарым-қатынасты айқындайтын негізгі моральдық қағидалар мен нормалар жиынтығы болып табылады.

Мемлекеттік қызметші үшін шектен тыс өзіне сенімді болу, әріптестері мен келушілерге ыңдамсыздық таныту – үлкен қателік. Ал шыншылдық – оның басқару моральдық қасиеттерінің бірі. Ол екіжүзділікке, өтірікке, жеке мүдде үшін әді-

леттілікті бұрмалауға жол бермеуі тиіс.

Қызметкердің сыртқы бейнесі, киім киісі, сөйлеу мәнері мен мінез-құлқы да кәсіби талаптарға сай, адамға нұқсан келтірмейтіндей болуы қажет. Осы талаптарды сақтау – әдеп қағидаларын ұстанудың көрінісі.

Сондай-ақ мемлекеттік қызметшінің негізгі міндеттерінің бірі – адамдармен дұрыс қарым-қатынас орната білу, «адам факторымен» тиімді жұмыс істеу. Бұл үшін ол өз эмоциясын басқара біліп, қоғаммен тең қарым-қатынас орнатуы тиіс.

Е.МОМЫШЕВ,
Семей қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының бас маманы

КЕДЕРГІСІЗ КЕЛЕШЕК

Қазіргі таңда аутизм спектрі бұзылыстары бар саны артып келеді. Бұл жағдай білім беру жүйесіне жаңа міндеттер жүктеп отыр.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ: ПЕДАГОГТИҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

Инклюзивті білім беру жүйесінің дамуы педагогтерден арнайы психологиялық-педагогикалық, нейрорпсихологиялық білім мен мінез-құлықты түзету әдістерін меңгеруді талап етеді. Сондықтан педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамыту – инклюзивті білім берудің маңызды шарттарының бірі.

Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс істейтін педагог тек пән бойынша білімді ғана емес, сонымен қатар арнайы білім мен икемді дағдыларды меңгеруі керек.

Педагогтің кәсіби құзыреттілігі – оның білім, білік, дағды, құндылықтық бағдарлар мен тұлғалық қасиеттерінің жиынтығы. Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс барысында бұл ұғым кеңейіп, мінез-құлықты басқару, жеке білім беру бағдарламаларын құру және арнайы әдістерді қолдану қабілеттерін қамтиды.

Ғалымдардың еңбектеріне сүйенсек, педагогтің кәсіби құзыреттілігі мотивациялық-құндылықтық, когнитивтік, іс-ерекеттік және рефлексивтік сынды бірнеше негізгі компоненттен тұрады. АСБ бар балалармен жұмыс кезінде бұл компоненттер ерекше маңызға ие болады. Арнайы педагог баланың ерекшелігін түсініп, тиімді әдістерді қолдана білуі тиіс.

Зерттеулерде педагогтің арнайы құзыреттіліктері де айқындалған. Атап айтқанда, диагностикалық құзыреттілік – баланың даму ерекшеліктерін анықтау; коррекциялық-калыптастырушы құзыреттілік – арнайы әдістерді қолдану; коммуникативтік құзыреттілік –

тиімді қарым-қатынас орнату және эмоционалдық тұрақтылықты сақтау.

Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамыту үздіксіз процесс болып табылады. Бұл ретте біліктілікті арттыру курстары, тәжірибелік сабақтар, супервизия және өзіндік білім алу маңызды рөл атқарады.

Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу педагогтерден инклюзивтік, жеке бағдарлау, көп салалы өзара әрекет және үздіксіз даму принциптерін сақтауды талап етеді. Тек теориялық білім мен практикалық дағдылардың үйлесуі ғана тиімді нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Н.ТАЖУЕВА,
Ұржар балаларға арналған арнайы әлеуметтік қызмет көрсету орталығы, дефектолог маман

ДЕНСАУЛЫҚ

ТУБЕРКУЛЕЗ ТУРАЛЫ БІЛЕСІЗ БЕ?

Туберкулез – өкпе мен лимфа түйіндерінде ерекше қабыну өзгерістерін тудыратын жұқпалы ауру.

Ол сондай-ақ сүйек, бүйрек, ми, тері және көз сияқты басқа ағзаларды да зақымдауы мүмкін. Дегенмен өкпе туберкулезі жиі кездеседі. Аурудың негізгі көзі – туберкулездің ашық түрімен ауыратын, сыртқы ортаға микобактерия бөлетін адам. Сонымен қатар бұл дертке малдар да шалдығады, ауру жануарлардың сүті мен еті арқылы адамға жұғуы мүмкін.

Туберкулез адамнан адамға ауа арқылы жұғады. Науқас жөтелгенде, түшкіргенде немесе сөйлегенде микобактериялар ауаға та-

ралып, ұзақ уақыт сақталады. Сондықтан санитариялық талаптарды сақтау өте маңызды. Гигиеналық ережелерді ұстанған жағдайда науқас айналасына қауіпсіз болады. Бұл ауру тұқым қуаламайды, көбіне иммунитет төмендегенде, дұрыс тамақтанбағанда және санитариялық жағдай сақталмаған кезде пайда болады.

Туберкулездің негізгі белгілері: екі аптадан ұзаққа созылатын жөтел, әлсіздік, салмақ жоғалту, дене қызуының көтерілуі, түнгі тершендік, кеуде ауыруы және қан түкіру. Ауруды анықтау үшін Манту сынамасы, рентген (флюорография) және қақырықты зерттеу қолданылады.

Алдын алу шараларының маңызы зор. Яғни салауатты өмір салтын ұстану, дұрыс тамақта-

ну, таза ауада жиі болу, жеке бас гигиенасын сақтау (қолды мұқият жуу, ыдыс-аяқты таза ұстау, жеке гигиеналық құралдар мен ыдыстарды пайдалану, бөлмелерді жиі жуу және желдету), сонымен қатар тағамды дұрыс өңдеу өте маңызды. Жаңа туған сәбилерге БЦЖ вакцинасы жасалады, ал ересектер жылына бір рет флюорографиялық тексеруден өтуі тиіс.

Туберкулез дер кезінде анықталған жағдайда емделеді. Науқас мамандандырылған мекемеде немесе дәрігердің бақылауымен ем қабылдайды. Емдеу курсын үзебеу өте маңызды, өйткені дәріні уақытында қабылдаса, аурудың асқынуы мүмкін. Туберкулезге шалдыққан науқасқа отбасының қолдауы ерекше қажет. Жұқпаның таралуын болдырмау үшін дәрігердің нұсқауларын қатаң сақтау қажет.

Б.КАЙМБАЕВА,
Жаңасемей ауданының санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы басшысы

Г.МӘКЕНОВ,
ҚР ВБЖҚ Комитетінің Көкпекті ауданындағы аумақтық инспекциясының бас маманы

РЕДАКЦИЯ ПОШТАСЫНАН

Қазақ тілі – халқымыздың рухани байлығы, өткен тарихы мен болашағын жалғайтын асыл мұра. Мемлекеттік тіл - қазақ тілінің қолданылу аясын кеңейту – бүгінгі күннің маңызды міндеттерінің бірі.

ТІЛ – ТІРЕГІМІЗ

Елімізде жүзеге асырылып жатқан кешенді іс-шаралардың нәтижесінде мемлекеттік тілге деген оң көзқарас қалыптасып келеді. 1997 жылғы 11 шілдеде қабылданған «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Заң еліміздегі тілдердің ұлтаралық қатынас пен рухани ынтымақтастықтың құралы ретінде қызмет етуіне негіз болып отыр.

Абай облысының көмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотында іс қағаздары толықтай қазақ тілінде жүргізіледі. Қылмыстық, азаматтық және әкімшілік сот ісін жүргізу қағидаларын сақтау, мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейту, қазақ тілінде қаралатын сот істерінің санын арттыру – сот қызметінің маңызды бағыттарының бірі. Осы мақсатта мемлекеттік органдар арасында дөңгелек үстелдер, семинарлар ұйымдастырылып, тіл саясатын іске асыруға бағытталған жұмыстар жүргізілуде.

Соттағы іс қағаздарының мемлекеттік тілде рәсімделуі, құжаттардың қазақ тілінде дайындалуы, қажет болған жағдайда қатынас қағаздарының орыс тілінен мемлекеттік тілге аударылуы және құжат айналымының қазақ тілінде жүргізілуі тұрақты бақылауда. Сонымен қатар барлық жиындар мен жұмыс кеңестері мемлекеттік тілде өткізіліп, қабылданған шешімдер, хаттамалар, анықтамалар, шолулар, талдаулар және басқа да ішкі құжаттар қазақ тілінде рәсімделеді. Алдағы уақытта да мемлекеттік тілді кеңінен қолдануға бағытталған кешенді шаралар жоспары бекітілген.

Мемлекеттік тілді білу, оны дамыту және құрметтеу – еліміздің әрбір азаматының, соның ішінде мемлекеттік қызметкерлердің де басты міндеті. Сондықтан әр азамат алдына мақсат қойып, қазақ тілін тиісті деңгейде меңгеруге ұмтылуы тиіс. Бұл – қазақ халқына, елге деген құрметтің белгісі.

Б.ҚҰРБАНОВА,
Абай облысының көмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының судьясы

ӨЗЕКТІ САУАЛДАР

- БЖЗҚ енгізген зейнетақы активтерін инвестициялық басқару жөніндегі интернет-платформа дегеніміз не?
– Азаматтардың зейнетақы активтерін инвестициялық басқару жөніндегі invest.enpf.kz бірыңғай ақпараттық интернет-платформасы инвестициялық портфельді басқарушылар (ИПБ) туралы барлық негізгі ақпаратты бір цифрлық кеңістікке біріктіреді және инвестициялық қызмет туралы деректерді ұсынуға жүйелі тәсілді қамтамасыз етеді.

- Бұл жобаның мақсаты қандай?

– Жобаның мақсаты – халықты осы бағыттағы мәліметтен хабардар ету деңгейін арттыру және зейнетақы активтерінің кірістілігі туралы деректерді жариялауды үндестіру және инвестициялау нәтижелеріне әсер ететін факторларды түсіндіру есебінен зейнетақы активтерін инвестициялау тетіктері туралы тұрақты түсінік қалыптастыру.

Инвестициялық басқару жөніндегі бірыңғай ақпараттық интернет-платформа – бұл салымшыларға зейнетақы инвестицияларын онлайн-режимде талдауға мүмкіндік беретін заманауи цифрлық ресурс.

- invest.enpf.kz порталында салымшылар қандай ақпаратқа қол жеткізе алады?

– invest.enpf.kz порталында пайдаланушыларға зейнетақы жинақтарының жүйесі, бағалы қағаздар, инвестициялау стратегиялары (критерийлері), базалық ұғымдар, зейнетақы активтерін орналастыру құрылымы туралы мәліметтер, сондай-ақ әрбір ИПБ-ның қаржылық көрсеткіштері, ИПБ-лардың реттеушілік талаптарды сақтауы туралы деректер және салымшыларға ИПБ мен оның инвестициялық портретін жасауға мүмкіндік беретін өзге де мәліметтер қазақ және орыс тілдерінде қолжетімді.

Интернет-ресурс кірістілік туралы ақпаратқа ыңғайлы әрі жүйеленген түрде қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Ол белгілі бір кезеңдер аралығын таңдау арқылы динамикада сенімгерлік басқарушылардың (ҚР Ұлттық Банкі және инвестициялық портфельді басқарушылар) басқаруындағы зейнетақы активтерін портфельдері бойынша әртүрлі деректерді салыстыруға мүмкіндік береді. Салымшыларға инвестициялық портфельдерді өз бетінше бағалауға, сондай-ақ өз мақсаттарына сай келетін басқарушының және оның инвестициялық стратегиясын таңдауға арналған құралдар ұсынылады.

Осылайша, бірыңғай интернет-платформа зейнетақы жүйесіндегі цифрлық сервистерді дамытудың маңызды тегіне айналып, салымшылардың зейнетақы капиталын басқаруға саналы түрде қатысуына және өзінің қаржылық болашағын қалыптастыруына ықпал етеді.

- Платформаның негізгі мүмкіндіктері қандай?

• Ақпараттың көрнекілігі мен қолжетімділігі
Барлық деректер пайдаланушылардың кең ауқымы үшін ыңғайлы және түсінікті форматта ұсынылған, бұл салымшыға өз қаражатының қайда және қалай инвестицияланатынын көруге мүмкіндік береді.

• ИПБ-лардың кірістілігі мен көрсеткіштерін салыстыру
Платформа ИПБ-ларды портфель құрылымының кірістілігі, зейнетақы активтерінің шартты бірлігінің құны, сондай-ақ қаржылық көрсеткіштер мен инвестициялық қызмет нәтижелері сияқты негізгі өлшемдер бойынша салыстыруға мүмкіндік береді.

• Инвестициялық стратегияны саналы түрде таңдау
Салымшы инвестициялық декларацияларды дербес зерделей алады және зейнетақы жинақтарын активтерді инвестициялық басқару критерийіне сәйкес өзі таңдаған ИПБ-ның басқаруына бере алады.

• Салымшы толық ақпаратты бақылау жасай алады
Қажетті талдау жүргізе отырып, Пайдаланушы порталдан жеке кабинетке өту арқылы өзінің жеке зейнетақы активтері туралы егжей-тегжейлі ақпарат алады. Қажет болған жағдайда міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының 50%-на дейін және ерікті зейнетақы жарналарының 100%-на дейін ИПБ-ға сенімгерлік басқаруға аудару алады.

- Салымшы жеке кабинетте қандай операцияларды орындай алады?

Жеке кабинетте салымшы:
• ИПБ-ға/дан – ҚРҰБ-қа/тан беру/қайтаруға қолжетімді соманы тексерсе алады;
• ИПБ таңдау (өзгерту туралы) туралы немесе ИПБ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы жинақтарын ҚР ҰБ сенімгерлік басқаруына қайтару туралы өтініш беру қағидалары және шарттарымен таныса алады;
• ИПБ таңдау (өзгерту туралы) немесе ҚР ҰБ-ға қайтару туралы өтініш беру және оның мәртебесін қадағалау;
• басқа да зейнетақы қызметтері қолжетімді.
Тақырып бойынша сұхбат: <https://youtu.be/W9vL4G67ESc?si=Y-FxAbaaMphxsfsr>
Бейнеұсқаулық: https://youtu.be/XN8ZjgkhkPQ?si=RrcYAr64wpj_wbvN

«БЖЗҚ» АҚ баспасөз орталығы

МИҒА КЕРІ ӘСЕР ЕТЕТІН ӘДЕТТЕР

Ми – адам ағзасының ең басты мүшесі. Онсыз өмір сүре алмаймыз. Ал бүгінгі таңда, яғни XXI ғасырда, мамандықтардың басым көпшілігі ақылды керек етеді. Сондықтан миымызды қорғауымыз керек. Алайда ақыл-ойымызға кері әсерін тигізетін әдеттер бар.

дың жетуін төмендетеді және қиындатады.

Артық қант мөлшері Алдыңғы тармақта мидың өнімді жұмыс істеуі үшін тәттіні, әсіресе ащы шоколадты не үшін жеу керектігі түсіндірілді. Алайда ағзада қанттың шамадан тыс көп болуы ауқыз бен нәрлі заттарды сіңіруді қиындатады. Нәтижесінде қант деңгейі төмен болған жағдай қайталанатын: нәрлі заттар миға жетпей қалады.

Стресс Қатты психоэмоционалдық стресс нейрондар арасындағы арақатынасты ажыратып, жағдайлардың себеп-салдар байланысын және жүйелілігін түсінуді қиындатады. Бұл жүйке жүйенің қатты қозуы мен шарасыздық сезімін тудырады. Жиналып қалған стресс есте сақтауды қиындатып, интеллектуалдық мүмкіндіктерді төмендетеді.

Антидепрессанттар мен ұйықтататын дәрілер Жақсы әсер ететін дәрі-дәрмекке жаппай құмар болу мәселесі әсіресе АҚШ-та өзекті, себебі мұндай дәрілерді сатып алу оңай. Ұйықтататын дәрілер мен снэк-снэк сияқты танымал антидепрессанттарды ішу есті амнезияға дейін нашарлатуы мүмкін, сонымен қатар суицидтік ойларға жетелеуі мүмкін.

Темекі шегу Темекі шегудің ағзаға кері әсері жайлы әңгіме қозғалғанда, ең әуелі қарайған өкпе мен құрттаған тістерді елестетеміз. Дегенмен темекінің миға қалай әсер ететіні жайлы көп айтылмайды. Никотин қан тамырларын тарылтады. Миға нәрлі заттарды жеткізбеу сияқты кері әсерімен қатар, бұл зиянды әдет Альцгеймер ауруына шалдығу қатерін бірнеше есеге арттырады.

Ғалымдардың айтуынша, үндемей отыра беру де миға әсер етеді екен. Ал әңгіме айтып, әрдайым белсенді жүрсеңіз, жаңа сөздер үйренесіз, миыңызды жаттықтырасыз. Олай болса, миға теріс әсер ететін әдеттермен таныс болыңыз.

Ұйқының қанбауы Бәріне таныс бұл құбылыс елеулі мәселеге айналып барады. БДҰ-ның мәліметінше, соңғы 100 жылда адамзат ұйықтау уақытын орташа есеппен 20 пайызға азайтқан. Ұйқысыздықтың салдарынан адам сергек күйінде мидың әр жері баяу ұйқы фазасына ауыса бастайды. Бұл уақытта адам бір нүктеге «қадалып» қалады, бытыраңқы жүреді, ұсақ моторикасы бұзылады. Ұдайы ұйқысыздық ми жасушаларының өлуіне әкеп соғады.

Таңғы ас ішпеу Таңғы ас ішпеу адамның еңбекке қабілеттілігі мен күні бойғы тонусына кері әсер етеді. Бұл түсінікті жайт болып көрінуі мүмкін, алайда мұнда тек ағзаға қажетті қуат алу мәселесі ғана емес, таңғы асты ішпеу қандағы қант мөлшерін азайтады. Ал бұл өз кезегінде, миға нәрлі заттар-

Әже, оқып берші!

Алып Ер Тоңға

(Ертегі)

Ежелгі Тұран даласында Алып Ер Тоңға есімді алып батыр өмір сүріпті. Ол күн сайын елін жаулардан қорғайтын, алып

тауларды кезіп, күшімен барлығын таң қалдыратын. Алып Ер Тоңға жай ғана батыр емес, ақылымен, қайраттылығымен де елдің жүрегі-н жаулап алған нағыз батыр болған екен.

Бірде Алып Ер Тоңға аспаннан үлкен бір құс ұшып келе жатқанын байқады. Құс ерекше үлкен, қанаттары тауларды жауып, аспанды көлеңкелеп ұшыпты. Бұл құстың аты Қарақұс екен. Қарақұс ауылдардың малдарын ұрлап, халықты қорқытып жүріпті. Батыр мұны көріп, елдің амандығын ойлап, Қарақұспен шайқасуға бел буады.

Алып Ер Тоңға қолына алтын найзасын алып, Қарақұстың ұясына жақындайды. Сол

кезде Қарақұс оны байқап, өзіне қарсы ұшып келеді. Құс аспаннан найзадай түсіп, айбаттанна ұшқанда, батыр қолындағы найзасын лақтырып жібереді. Найза дәл құстың қанатына тиіп, оны жерге құлатады. Бірақ Қарақұс оңайлықпен жеңілмейтінін көрсетіп, қайтадан қанатын қағып ұшады.

Ер Тоңға дереу өзінің көк тұлпарын мініп, Қарақұсты қуа жөнеледі. Бірнеше күнге созылған қуғыннан кейін, батыр жоспарын іске асырып, биік тау басындағы қарлы шыңға Қарақұсты тұзаққа түсіреді. Батырдың айлакерлігі арқасында Қарақұс ақыры жерге құлап, мәңгілікке жеңіліс табады.

Еліне оралған Алып Ер Тоңғаны жұрт ерекше қошеметтеп қарсы алады. Балалар батырға арнап әндер айтып, ересектер оған алғыс білдіріп, той жасапты. Содан бері бұл батырдың аты халық жадында мәңгіге сақталып қалыпты.

Қорқып қалған халық енді қайтадан тыныш өмір сүріп, Алып Ер Тоңға туралы ертегілерді кейінгі ұрпаққа айтып жүреді екен. Ал батыр болса, ерқашан елін қорғайтын жаңа ерліктерге дайын болыпты.

СОЛТҮСТІК ПОЛЮСТЕ ҚАНША ТУ БАР?

Солтүстік полюс – Жер шарының ең солтүстік нүктесі, мұнда әр түрлі елдердің зерттеушілері өз туын тігеді. Осы жерде қанша ту бар және олардың тарихы қандай?

Алғашқы еуропалық зерттеушілер Солтүстік полюске 1909 жылы жетті. Сол кезден бастап көптеген елдер өздерінің жеңістері мен жетістіктерін көрсету үшін тула-

рын орнатуға тырысты. Азаматтар және үкіметтік ұйымдар осы аймақта көптеген зерттеулер жүргізіп келеді.

Бүгінгі таңда Солтүстік полюсте бірнеше елдің - Америка Құрама Штаттарының, Канада, Ресей, Норвегия, Дания және басқа да мемлекеттердің тулары туы

Солтүстік полюсте қай елдің туларын тігілгенін білесіз бе? Бұл мақалада біз осы сұраққа жауап береміз және тарихын зерттейміз.

тігілуі. Тулардың саны зерттеушілердің келу жиілігіне және ғылыми экспедициялардың санына байланысты өзгеріп отырады.

Солтүстік полюстегі ту тек қана елдің жетістігін көрсетпейді, ол сондай-ақ ғылыми зерттеулердің символы болып табылады. Бұл жердегі ту өз елінің беделін көрсетудің ғана емес, ғаламдық климатты түсінудің бір бөлігі.

Солтүстік полюсте қанша ту бар деген сұраққа нақты жауап беру қиын, бірақ тулар сол аймаққа келген әрбір ұлттың, зерттеушінің жетістіктерін еске салады. Әрбір ту ғылым мен зерттеудің символы болып табылады.

Материалдар ғаламтор беттерінен алынған

ҚОҒАМДЫҚ ТЫҢДАУ

28.04.2026 ж., сағат 11:00-де, Абай облысы, Мақаншы ауданы, Мақаншы а.о., Мақаншы а., Қабанбай к-сі, 35 мекенжайында ««Бақты – Аяғез» (қолданыстағы «Семей – Ақтоғай» теміржол учаскесіне Қазақстан – Қытай мемлекеттік шекарасында үшінші теміржол өткелін салу) теміржол желісі құрылысына пайдаланылатын Абай облысы Мақаншы ауданында орналасқан 9 учаскеде («км 209», «км 220», «км 233», «км 243», «км 253», «км 263», «км 273», «км 283» және «км 293») кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру жөніндегі тау-кен жұмыстары жоспары» жобасы бойынша ашық жиналыс әдісімен қоғамдық тыңдау өткізіледі:

Карантин жағдайында қоғамдық тыңдаулар онлайн режимде өткізіледі.

Онлайн конференцияға сілтеме: <https://us05web.zoom.us/j/6774935275?pwd=d03CMgT2oURVw5K5QzTmmVrQHlOTG.1>

Конференция идентификаторы: 677 493 52 75

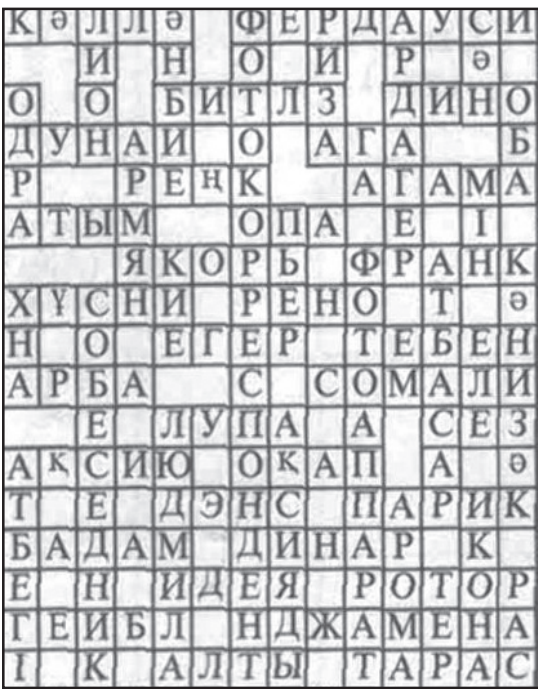
Кіру коды: YZ1mBb

Белгіленген қызметтің бастамашысы: «Чайна Харбоур Инжиниринг Компания ЛТД» Қазақстандағы филиалы. БСН: 240541015694. Мекенжайы: Астана қаласы, Д.Қонаев көшесі, 29/1, н.п. 1, тел. 87051827688, e-mail: hsktl@chec.bj.cn.

Әзірлеуші: «Жетісу-Жерқойнауы» ЖШС, БСН: 110440009773. Мекенжайы: Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең к., Көшек батыр к-сі, 165. Тел: +77002664282, email: zh.zherkoinauy@mail.ru.

Жергілікті атқарушы орган: «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, тел: 8 (7222) 35-45-35. Ресми интернет-ресурс <https://ndbecology.gov.kz/> және электрондық мекенжайы prirodnyye_resursy obl.abay@mail.ru бойынша жұртшылық пен мүдделі жұртшылық өздерінің қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша және қоғамдық тыңдаулардың жарияланған хаттамасы бойынша ескертулері мен ұсыныстарын жібере алады.

ГАЗЕТТІҢ № 21 САНЫНДАҒЫ СӨЗЖҰМБАҚТЫҢ ЖАУАБЫ

«Абай облысы Семей қаласының азаматтық істер жөніндегі ауданаралық сотында Абай облысы білім басқармасының «Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау орталығы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің өтініші бойынша азаматтық іс қозғалды. Мекеменің мекенжайы: Абай облысы, Семей қаласы, Қаржаубайұлы көшесі, 249А. Аталған іс Яковлева Светлана Николаевна, 1968 жылғы 3 мамырда, Шығыс Қазақстан облысында туған, тұрғылықты мекенжайы: Шығыс Қазақстан облысы, Зырянов ауданы, Зубовск ауылы, Усть-Березовская көшесі, 41 — хабар-ошарсыз кетті деп тану туралы. Яковлева Светлана Николаевнаның жүрген жері туралы мәліметі бар азаматтардан осы хабарландыру жарияланған күннен бастап үш ай мерзім ішінде сотқа хабарлауды сұраймыз.»

«Семей таңы» газеті 1969 жылы «Құрмет белгісі» орденімен, 2009 жылы Қазақстан Республикасы Президентінің бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы грантымен марапатталған.

www.semeytany.kz

Директор –
Риза АСАНҚЫЗЫ
МОЛДАШЕВА

Бас редактордың
орынбасары –
Роза ПУШПАКОВА

www.semeytany.kz Email: info@semeytany.kz

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитеті берген қайта тіркеу куәлігі № КЗ49VPY00121173, 05.06.2025 ж.
Газет «ABAI AIMAQ MEDIA» ЖШС компьютерлік орталығында теріліп және беттеліп, «Басып шығару баспасы» «Рекламный дайджест агенттігі» ЖШС (Ескімен қаласы, Абай даңғылы, 20) бастап орталығында объектілік әдіспен басасып шығарылады.
Индекс 06061. Тапсырыс 259. Бағасы келісімді.
Аптасына екі рет - сейсенбі, жұма күндері шығады.
Жарияланған мақаладағы авторлардың пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
Жарнама үшін жауапкершілік жарнама берушілердің құзырында.
Меншікті тілшілеріміз: Бородулихада - 8 776 740 87 21, Бесқарағайда - 8 775 433 44 08.

Редакцияның мекенжайы: F18A5H3, Семей қаласы, Қайым Мұхамедханов көшесі, 12. Тел.: Директордың қабылдау бөлмесі - 52-36-57; бас редактор - 52-04-75; редактордың орынбасары - 52-09-84; жарнама және баспасөзге жазылу бөлімі - 56-08-03; факс - 52-04-75; бухгалтерия - 52-38-32

ШЫҒАРЫЛЫМНЫҢ ТАРАЛЫМЫ 30 155

Кезекші редактор Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ